

Arbetssterapeuten

Tidskrift för Sveriges arbetsterapeuter

7.14

TEMA

Fritid

Sara och
Karoline
bytte jobb
tillsammans

Gullan Ahl – idérik
egenföretagare
sid 32

PORTRÄTTET
Möt äldreforskaren
Marta Szebehely
sid 8

3
steg för
bättre jobb-
intervjuer

Glöm inte att svara på löneenkäten!

I slutet av oktober landade FSAs årliga löneenkät i din inkorg. Har du ännu inte svarat på den är det hög tid nu! Att du svarar är viktigt, oavsett om du jobbar som arbetsterapeut eller inte, är chef eller arbetssökande. Ditt svar utgör nämligen grunden för FSAs lönestatistik och Saco Lönesök, två verktyg som ger dig möjlighet att se arbetsterapeuternas löneläge. Verktygen hittar du på *Min sida* på fsa.se.

Har du svårt att hinna svara på enkäten? Inga problem. Du kan besvara den i din

smarta telefon medan du åker buss, zappar framför tv:n eller äter din frukost.

Har du inte fått enkäten? Kolla din skräppost. Om enkäten inte finns där, mejla lonenkat@fsa.se.

Tack för att du fyller i din löneenkät!

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

Arbetssterapeuten #7.14

Föreställningen som utmanar publikens alla sinnen

s 17

5 **Ordföranden**
Professionellt ansvar
med självbestämmande

6 **Nyheter**

8 **Porträttet**
Marta Szebehely
– engagerad professor

12 **Tema: Fritid**
Meningsfull fritid
Mia på sidospår
"Vi kan inte bara
använda amatörer"
Kultur på besök
Ljus i mörkret

23 **Ny avhandling**
Smärte rehab i fokus

24 **Ledarskap**
Etik i praktiken

26 **Mitt jobb**
Caroline Andersson:
"Brännskador är inget
att vara rädd för"

28 **Reportage**
Tillsammans på nytt jobb

Koll på anställningsintervjun

s 34

31 **Nya böcker**

33 **FSAstud**
Arbetssterapiens dag
på Örebro universitet

36 **Förbundsnytt**

ARBETSTERAPEUTEN

Utgivare av Förbundet Sveriges
Arbetssterapeuter (FSA)
Box 760, 131 24 Nacka
Växel och medlemsjour: 08 466 24 40
www.fsa.se, kansli@fsa.se

Ansvarig utgivare: Lena Haglund
lena.haglund@fsa.se
0733 66 24 52

Chefredaktör: Katja Alexanderson
katja.alexanderson@fsa.se
08 466 24 98

Fotograf omslaget: Julia Sjöberg

Layout: Gelinda Jonasson
gelinda.jonasson@fsa.se
08 466 24 19

Grafisk form: Graffoto AB
Tryck: Exakta Printing
TS-kontrollerad upplaga: 10 400
ISSN: 0345-0988

Produktannonser: Lars-Göran Fransson
larsgoran.fransson@swipnet.se
08 640 12 20

Övriga annonser: Tina Danielsson
tina.danielsson@fsa.se
08 466 24 49

KATJA
ALEXANDERSON
Chefredaktör

Fritid ger mervärde

Avancerad matlagning, läsa böcker, gå på bio och resa. Så hade jag antagligen svarat för tio år sedan på frågan om vad jag gillar att göra på fritiden. Och umgås med familj och vänner förstås. I dag, en fantastisk femårig dotter senare, ser livet annorlunda ut. Det är fler köttbullar (även färdigstekta) än ankbröst, oftare Mamma Mu än mordgåtor och mer tecknat än franska dramer. Men min fritid känns ändå meningsfull och oftast lustfylld, även om jag tycker att det är ganska tråkigt att sitta och vänta när dottern är på sim- eller cirkusskola. Den fria tiden gör helt enkelt mitt liv rikare.

I det här numret lyfter vi rätten till en **meningsfull fritid**, oavsett bakgrund, ålder och funktionsförmåga. Rätten till att livet ska vara något mer än måsten och praktiska sysslor. Vi samtalar med utredaren **Jeanette Adolfsson** på Myndigheten för delaktighet, som berättar att personer med funktionsnedsättningar har sämre ekonomi, motionerar mindre och mer sällan tar del av kulturutbudet. Hon lyfter bland annat vikten av utbildning och sysselsättning som ett sätt att få ett socialt sammanhang. Dessutom tar hon upp betydelsen av en tillgänglig miljö och attitydförändrande arbete som sätt att öka delaktigheten.

Du möter också arbetssterapeuten **Mia Marklund** som är frustrerad över att hon på jobbet inte kan hjälpa unga med funktionsnedsättningar att hitta bra fritidshjälpmedel. I stället har hon valt att på sin fritid engagera sig som instruktör i funktionell utförsäkning.

Vi tar också en tur till **Kristianstad** och projektet *För och med alla sinnen – äldres rätt till kultur* och går på teater på ett äldreboende. Sedan besöker vi Värmdö kommun där arbetssterapeuterna **Maria Stokstad** och **Ingrid Gårdh** arbetar på uppdrag av socialkontoret. De talar om att enkla fritidsaktiviteter kan vara en väg tillbaka till ett mer vanligt liv för personerna de möter.

Dessutom träffar du **Karoline Hagardzon** och **Sara Hjalmarsson** som bytte jobb tillsammans, och numera arbetar på privata Rehab Kusten i Ytterby. Du får också koll på vad man ska tänka på vid en anställningsintervju, boktips och mycket mer.

Träffa oss på
Psykisk (O)Hälsa
27 nov. i Malmö
28-29 jan. i Sthlm

VARDAGSKVALITET MED SOMNAS DAGPRODUKTER

KEDJEFILTEN **SOMNAKRAGEN** **KEDJEVÄSTEN**

Somnas dagprodukter påverkar precis som Kedjetäcket via s.k. sensorisk integration. Gemensamt är att de lugnar, fokuserar och hjälper dig till en bättre vardag.

Tel: +46 (0)31-301 17 20 Mail: info@somna.eu www.somna.eu

Demens ABC plus

för primärvård, hemtjänst...

...och snart för särskilt boende

Svenskt Demenscentrums webbutbildningar är avgiftsfria och bygger på Socialstyrelsens nationella riktlinjer. I serien Demens ABC plus finns utbildningar för primärvård, hemtjänst och biståndshandläggare. Inom kort lanseras en ny ABC-utbildning för dig som arbetar inom särskilt boende. Läs mer på www.demensABC.se

Svenskt Demenscentrum

Börja utbilda Dig redan i dag!

Hjälpmedel SAM www.hjalpnu.se

Mässa 5 - 6 maj 2015 i Gävle kommunikation och kognition

Här får du inspiration och kunskap om:

Problemlösningar vid tids-, minnes-, och kommunikationssvårigheter, vardagsteknologi, omgivningskontroll, larm, syn och hörselhjälpmedel.

Öppettider: Tisdag 5 maj 10-16, onsdag 6 maj 10-15

Café med fika och enklare lunch.

Fri entré alla är välkomna!

För mer information e-posta kerstin.oldeen@regiongavleborg.se

Mässadress: Hjälpmedel SAM
Johanneslövsvägen 22 Gävle,
E16 mot Sandviken, Falun, Oslo.

Landstinget DALARNA

Leg. arbetsterapeut, avd.chef

Förordnande som avdelningchef 3 år, Arbetsterapi Ludvika, 100 % tillsvidareanställning i grundprofessionen.

Avdelningschefsansvar ca 0,25 tjänst (budget, personal, arbetsmiljö, utveckling) för ca 7 personer inom Arbetsterapi Ludvika, som ger service till medicin- och geriatrikkliniens slutna och öppna vård, samt till specialiserat palliativt team. Resten av tjänsten innebär kliniskt arbete på någon av avdelningarna.

Leg. arbetsterapeut, vikariat

Arbetsterapi Falun Gerrehab
100% vikariat 141215-160131

Kontakt:
Gunilla Lillhager, verksamhetschef, 023-49 26 03
Eva Agrell Lindberg, avd.chef, 023-49 07 81

Ansök senast 2014-12-04 via www.offentligajobb.se

Det är en stor skam att vi år 2014, när begrepp som patientsäker vård och evidensbaserad praxis mer eller mindre är mantra för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), ska behöva möta denna attityd hos arbetsgivare lokalt.

Professionellt ansvar med självbestämmande

Det borde vara självklart att legitimerade arbetsterapeuter får arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Tyvärr är så inte alltid fallet. Jag återkommer till det, men låt mig först repetera vad det innebär att ha ett legitimationsyrke.

Efter tre års högskolestudier ansöker man om legitimation hos Socialstyrelsen. Den säkerställer att de personer som arbetsterapeuten möter i sitt yrkesutövande får utredningar, bedömningar och interventioner utförda på ett kvalitativt och säkert sätt. Den legitimerade arbetsterapeuten som arbetar inom hälso- och sjukvårdens område står under tillsyn av IVO (Inspektionen för vård och omsorg). Syftet med tillsynen är att bevaka kvalitet och säkerhet i vården och att förebygga risker för skador.

Oavsett verksamhet, organisationsform eller tjänstebenenämning så arbetar arbetsterapeuten inom sin legitimationskompetens när arbetet innebär en individuell relation med personen som erbjuds utredning, bedömning och/eller intervention. Därmed arbetar arbetsterapeuten inom hälso- och sjukvårdens område och har ett ansvar att arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och att dokumentera sina insatser. Arbetsterapeuten har också ett eget personligt yrkesansvar för sina arbetsuppgifter, vilket innebär en självständig ställning gentemot exempelvis chefer när det gäller de yrkesspecifika medicinska bedömningarna. Motivet för ett självständigt yrkesansvar är att säkerställa en god kvalitet och hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården.

Med stor förvåning möter vi arbetsterapeuter i dag allt oftare arbetsgivare som verkar vilja ta över detta ansvar. Arbetsgivare som vill välja vilken metod eller vilket verktyg arbetsterapeuten ska använda i sin bedömning av personens behov och de förutsättningar för aktivitet i relation till den livssituation som personen finns i. Arbetsgivare som fastställer hemmagjorda frågeformulär och observations-

scheman som bland annat ska utgöra grund för prövning av exempelvis sjukskrivning, LSS-stöd eller behov av fortsatt rehabilitering. Verktyg som oftast helt saknar vetenskaplig prövning. Det är inte undersökt om man bedömer det som man behöver bedöma, inte undersökt om bedömningen blir densamma oavsett vem som utför den och inte minst, inte undersökt om verktygets användbarhet. Uppfattar exempelvis personen som deltagit i bedömningen att den genomförs på ett trovärdigt sätt? Begrepp som validitet, reliabilitet och användbarhet provas inte. Det är en stor skam att vi år 2014, när begrepp som patientsäker vård och evidensbaserad praxis mer eller mindre är mantra för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), ska behöva möta denna attityd hos arbetsgivare lokalt.

En vanlig anledning till att man vill ha denna styrning är att man vill garantera att alla personer ska behandlas lika. Låter bra. Men jämlik vård innebär att varje person ska behandlas utifrån sina förutsättningar och behov. Det innebär inte att alla personer ska bedömas på samma sätt. Ju mer individanpassat arbetsterapeuten arbetar, desto mer jämlik kan bedömningen bli. Låt arbetsterapeuten arbeta utifrån sin professionella kompetens och själv välja verktyg och metoder utifrån personens förutsättningar och behov i relation till det uppdrag som arbetsgivaren anger. Det ger en större garanti för patientsäker vård!

LENA HAGLUND
Ordförande, FSA

Rökfriare utomhus

Folkhälsomyndigheten föreslår att det ska bli fler rökfria platser utomhus. För att färre människor ska utsättas för rök, framför allt barn, vill myndigheten att bland annat entréer till byggnader där allmänheten har tillträde, uteserveringar, hållplatser i kollektivtrafiken och lekplatser ska vara rökfria. Läs mer på folkhalsomyndigheten.se.

15

dagars kan arbetslösa studera heltid med full ersättning från a-kassan från och med den 1 oktober. Innan man börjar studera måste man kontakta AEA för ett beslut. Läs mer på aea.se.

Regeringen lyfter vikten av rehab

En ny professionsmiljard, förändrad rehabkedja och ett nationellt regelverk för hjälpmedel. Det är några av förslagen i regeringens budget.

I regeringsförklaringen lyfte Stefan Löfven vid flera tillfällen vikten av rehabilitering.

– Det är glädjande, men det återstår att se vad det kommer att innebära i praktiken, säger FSAs ordförande Lena Haglund.

I budgetpropositionen kommer rehabilitering in på flera olika områden. Bland annat avser regeringen att påbörja samtal med arbetsmarknadens parter för att diskutera hur man förebygger sjukfrånvaro och hur ett adekvat stöd för rehabilitering och omställning bör se

ut. Rehabkedjan kommer att förändras i och med förslaget om att den borte gränsen i sjukförsäkringen avskaffas.

Regeringen vill också arbeta för att människors tillgång till hjälpmedel ska bli mer likvärdig över landet, och att skillnaderna i avgifter ska minska. Därför inleds ett arbete med att ta fram ett nationellt regelverk och ett samlat huvudmannaskap. Socialstyrelsen kommer att få i uppdrag att undersöka tillgången på hjälpmedel samt vilka regler och avgifter som

FOTO: COLOURBOX

Regeringen vill skapa ett nationellt regelverk för hjälpmedel.

tillämpas. Myndigheten bör även analysera om personalens kompetens och kunskap på området räcker till.

Dessutom vill regeringen satsa en miljard kronor extra nästa år för att öka kvaliteten i hälso- och sjukvården. Pengarna ska gå till att vårdens medarbetare i större utsträckning ska få ägna

sig åt sina professioner i stället för administration. ”Professionsmiljarden” är tänkt att utformas i nära dialog med representanter för vården, professionerna och de fackliga organisationerna.

Riksdagen fattar beslut om budgeten i december.

KATJA ALEXANDERSON

Nytt kunskapsmaterial om adhd finns för nedladdning

För att sprida aktuell kunskap om adhd har fem myndigheter lanserat ett samlat kunskapsmaterial.

För att fler personer med adhd ska få en bättre vardag har fem myndigheter i samarbete tagit fram ett samlat kunskapsstöd. En del i satsningen är rapporten *Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd*, där arbetsterapeuten Caroline Sandell deltagit

som verksamhetsrepresentant för FSA.

– Dokumentet är viktigt då det lyfter fram att adhd är en funktionsnedsättning som påverkar alla livsområden och att det krävs helhetssyn och samverkan mellan många olika instanser i samhället för

att personer med adhd ska få det stöd de behöver. Arbetsterapeutens kunskaper behövs ibland i den diagnostiska utredningen då vi kan ge viktig kunskap i hur funktionsnedsättningen påverkar personen i vardagen. Bedömning i aktivitet i personens hemmiljö ger ytterligare en pusselbit. Arbetsterapeuten har också en viktig roll i fort-

sätta insatser för personen genom fördjupad kartläggning av behov i vardagen, ge förslag på anpassningar i miljön, kognitivt stöd och vid behov förskriva hjälpmedel, säger hon.

Rapporten och andra kunskapsmaterial finns att ladda ner på socialstyrelsen.se och kunskapsguiden.se.

KATJA ALEXANDERSON

Gammal och ensam

Närmare sju av tio personer som bor på äldreboende besvärar av ensamhet, och två av tio gör det ofta. Det visar en enkätundersökning som Socialstyrelsen har gjort. Många gånger hör

ensamhetskänslan ihop med personalens bemötande.

Men undersökningen visar också att många överlag är nöjda med sin äldreomsorg. Mer på socialstyrelsen.se.

Jobbigare på jobbet

Nästan var fjärde sysselsatt person, 24 procent, har någon typ av jobbelaterade besvär, visar en undersökning från Arbetsmiljöverket. Det är en betydande ökning, framför allt bland kvinnor, jämfört med 2012 års undersökning. Andra besvär än fysiska, exempelvis stress och dåliga relationer i arbetet, ökar mest. Läs hela rapporten på av.se.

FOTO: COLOURBOX

Hjälpmedel på lika villkor

Ett nytt beslutsstöd gör att förskrivare i Uppsala lättare kan prioritera behov av hjälpmedel på individnivå. Målet är att bidra till en mer jämlik vård, där bedömningen av hjälpmedelsbehov görs på samma grunder oavsett vilken funktionsnedsättning du har eller vilken förskrivare du träffar.

TEXT: KATJA ALEXANDERSON

Landstinget i Uppsala län har, i samarbete med Prioriteringscentrum, tagit fram ett beslutsstöd för prioriteringar på individnivå vid hjälpmedelsförskrivning.

– En målsättning var att det skulle bli mer likvärdiga bedömningar på individnivå. Att det inte ska spela någon roll vilken funktionsnedsättning man har eller vilken förskrivare man möter. Man ska veta att man blir bedömd på samma grunder, och det här ett sätt att uppnå det, säger projektledare Anette Winberg, på FoU-avdelningen vid Hälsa och habilitering, Landstinget i Uppsala län.

Beslutsstödet ska stödja behovsbaserad hjälpmedelsförskrivning och bygger på riksdagens riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvård samt den etiska plattformen. Arbetet har utgått från den nationella modellen för öppna prioriteringar inom hälso- och sjukvård – där såväl

svårighetsgrad, patientnytta som kostnadseffektivitet bedöms och redovisas i ett formulär. Bedömningarna vägs sedan samman och styr förskrivaren till en prioriteringsgrad.

Den första versionen lanserades 2011 och testades av förskrivarna i Landstinget i Uppsala län – och deras synpunkter har tagits tillvara under arbetets gång. Under försöket blev det tydligt hur viktigt det är att det finns en övergripande policy för hjälpmedelsförskriv-

”Prioriteringar är inte enkelt, det handlar mycket om värderingsfrågor.”

ningen, vilket saknades i Landstinget i Uppsala län.

– Vi fick förståelse för att verksamheterna inte själva kan besluta om det här, utan att det är ett politiskt ansvar att sätta prioriteringsgränserna på

grupp-nivå, säger Anette Winberg. Dessutom behövs stöd på individnivå, för när du står där med individen finns det alltid personer som faller utanför gruppen, eller som själva tycker att de gör det.

I början användes beslutsstödet vid alla förskrivningar, men allteftersom processen fortgått har det gjorts förändringar. I dag finns speciella kriterier för när det ska användas, exempelvis för dyra hjälpmedel, när man vill förskriva ett dyrare hjälpmedel trots att det finns ett billigare alternativ eller när förskrivaren känner sig osäker.

Förhoppningen är också att beslutsstödet ska öka brukarnas delaktighet. Både genom att de själva får skatta hur svåra deras problem är, men också genom att det kan användas som ett diskussionsunderlag för att förklara ett beslut.

Anette Winberg välkomnar andra landsting och kommuner att pröva beslutsstödet.

– Det är bra om alla inte behöver börja om från scratch, men man kan inte ta vårt beslutsstöd rakt av. Man måste till exempel bestämma sig för vad prioriteringsgraderna ska leda till i den egna verksamheten, och man måste ta ställ-

FOTO: LARS ÖSTERBERG

Anette Winberg, Landstinget i Uppsala län, har varit med och tagit fram ett beslutsstöd för hjälpmedelsförskrivning. Ladda hem rapporten på prioriteringscentrum.se.

ning till var gränserna för en hög eller låg kostnad går.

Sedan måste förskrivarna få stöttning i hur de ska använda beslutsstödet:

– Prioriteringar är inte enkelt, det handlar mycket om värderingsfrågor. Du sätter inte bara manualen i händerna på en förskrivare, utan det behövs mycket diskussioner i till exempel arbetsgrupper och förskrivargrupper, och gärna också på ledningsnivå. Vad tänker vi egentligen om svårighetsgrad? Vad är ett större problem än ett annat? ■

Professor **Marta Szebehely** har jobbat på fabriksgolvet, men nu är det länge sedan hon stämplade ut. I dag står äldreomsorgen och hur den fungerar för äldre, personal och anhöriga i fokus för hennes forskning på Socialhögskolan i Stockholm.

Text: Jane Bergstedt Foto: Lina Alriksson

Engagerad

Arbetsrummet i Socialhögskolan ligger högst upp med utsikt över duvslagen i Bellevueparken. Det är hyllor långt uppåt väggarna. Men professorn i socialt arbete Marta Szebehely (uttalas Sebehej) vet var allting står. Hon plockar utan tvekan ut doktorsavhandlingar och visar. För övrigt ligger där också ett par skidor och väntar på att Hagaparken ska bli vit och vacker.

– Jag brukar åka skidor på lunchen ibland. Tränar på Friskis & Sveltis, fast just nu är det mest i teorin. Men jag cyklar till jobbet från Söder, vi har inte bil.

Hon jobbar mycket, arbete och fritid hålls inte strikt isär. Handlingar och annat hon måste läsa går lika bra en helgdag som en vardag.

– Jag har gått ner till 80 procents tjänst i höst, en dag ledigt i veckan. Skämtar ibland att det är lördag eller söndag, men har tänkt att inte vara här fredagar. Jag väljer att inte räkna timmar. Jobb, umgänge med kolleger och fritid går i vartannat.

Marta Szebehelys professorsvardag består av forskning, administration och undervisning. Hon handleder flera doktorander tillsammans med en kollega, de är alltid två.

– Vi är ett tiotal personer i min forskargrupp på institutionen. Jag halkade in här på ett bananskal i mitten av 1980-talet och doktorerade ganska sent vid 45 års ålder.

Avhandlingen *Vardagens organisering: Om vårdbiträden och gamla i hemtjänsten* tog lite tid att få färdig.

– Det är både roligt och plågsamt att skriva. Det är enklare om jag har en deadline och bara ska skriva ett kapitel om någonting. Men avhandlingen har sålt i över 1 500 ex, säger hon, inte utan stolthet.

Professor blev hon 2004. Hon har haft tur, anser hon, som kom att arbeta inom ett forskningsområde som blivit en stor och het fråga. Hon har bland annat varit ansvarig för ett flerårigt program finansierat av Forte (tidigare FAS) – *Omsorg i omvandling: Vardagsliv, organisering och välfärdspolitik*.

”Det är både roligt och plågsamt att skriva.”

– Det har inte varit svårt att dra in pengar till vår forskning, som sysselsätter ett antal doktorander. Exempelvis har vi studerat hur anhörigomsorgen ökat i takt med att äldreboenden blivit färre och att allt fler ska få hjälp av hemtjänsten, som inte vuxit i motsvarande grad. Det har ett pris. Det påverkar möjligheterna till arbete och försörjning för de vuxna barnen.

Äldre frågor var inget som intresserade den unga Marta. Hon är född i en akademisk flyktingfamilj från Ungern, året efter att föräldrarna och farmor kom till Sverige 1949. De flyttade runt mycket, bodde framför allt på mindre orter där föräldrarna som var läkare kunde få arbete.

– Jag har sett många små natursköna orter i Norrlands inland. Så småningom hamnade vi i Flen. Där hade jag en mycket bra lärare i psyko- »

A woman with curly brown hair, smiling, stands in an autumn forest. She is wearing a dark red knitted cardigan over a bright orange patterned scarf with fringed ends. The background is filled with trees and a ground covered in fallen orange and yellow leaves.

Marta Szebehely

Bor: På Södermalm
i Stockholm.

Familj: Sambo och två
vuxna barn, ett barnbarn.

Gör: Professor i socialt
arbete på Socialhögskolan
i Stockholm.

Oväntad erfarenhet i cv:t:
Sju år på fabriksgolvet,
komponenttillverkning
inom elektronikindustrin.

Marta Szebehely cyklar till jobbet på Socialhögskolan i Stockholm. Hon jobbar mycket, men väljer att inte räkna timmar. Jobb, umgänge med kolleger och fritid går i vartannat.

logi på gymnasiet, så jag började studera till psykolog i Uppsala.

Som biträdande psykolog fick Marta arbete som ett slags "barfotaforskare" på Barnbyn Skå, som då främst behandlade familjer med stora sociala problem.

– Jag var alldeles för ung och oerfaren. Jag arbetade med forskning i några år, men sedan räckte det och jag började jobba på fabrik, i tidens anda. Jag bildade familj och fick två barn, det var enklare att bara stämpla in och ut.

Men i längden blev det tråkigt och hon lockades att delta i ett forskningsprojekt om olämpliga ungdomsmiljöer. Marta upptäckte att forskning kunde vara kul. Lite senare stötte hon ihop med sin tidigare chef och forskningsledare från Skå, som nu ansvarade för forskning om äldre i Stockholms stad.

– Gud så tråkigt, tyckte jag. Men det gick att hitta spännande frågor. Att undersöka arbetsvillkoren och vardagen för lågavlönade kvinnor i hemtjänst och servicehus lät intressant. Jag visste ju hur det fungerade på fabriksgolvet.

Det var ett utforskat område. Marta

insåg också att det var kul att prata med äldre människor och mindes sin farmor.

– Vi bodde ju tillsammans hela min uppväxt. Hon lärde sig aldrig svenska, så det är tack vare henne jag pratar ungerska. Mina föräldrar ville bara prata svenska för att lära sig språket. Klasskamraterna tyckte alltid det var spännande att komma hem till oss, höra oss prata och smaka farmors spännande mat. Vi var exotiska.

"Men resursåtsamling tillsammans med möjligheten att köpa sig mer omsorg bäddar för ojämlikhet."

Forskningsområdet var som sagt inget spontant val, men det resulterade i hennes doktorsavhandling och livsuppgift.

Utvecklingen på "välfärdsarenan" har gått fort med stora förändringar. "Marknadiseringen" är ett område Marta

Szebehely har åsikter om. Hon ser risker.

– Jämlikhetsambitionen har präglat svensk äldreomsorg sen efterkrigstiden, att äldre, rika som fattiga, ska ha lika god tillgång till omsorg. Men resursåtsamling tillsammans med möjligheten att köpa sig mer omsorg bäddar för ojämlikhet.

Att vara ute och prata med allmänhet och politiker om dessa frågor tycker hon är jätteroligt. Att nätverka med kolleger från andra länder i olika forskningsprojekt likaså.

– Att själv få se hur det ser ut i andra länder och att få kollegernas syn på vårt sätt att styra och organisera arbetet och våra arbetsvillkor, jag lär mig nytt hela tiden.

Minst tre år till har Marta Szebehely tänkt arbeta, sen blir det dags att läsa romaner, "knäcka ryggen" i trädgården, sticka och hjälpa till att hämta barnbarn på dagis.

– Så småningom kommer jag nog att flytta till ett äldreboende, det är ingenting jag är rädd för. Jag har sett ganska många och de flesta fungerar bra. ■

För ökad jämställdhet

Regeringen vill att tre månader ska vara vikta åt vardera föräldern. I dagligt tal betyder det en pappamånad till. Läs mer på regeringen.se.

Framåt på webben

Många personer känner inte till vad arbetsterapeuter gör. I tidningen *Framåt* vill FSA visa några av alla de områden där arbetsterapeuten finns i dag och får vardagen att funka för människor. Nu finns *Framåt* även som e-tidning på fsa.se. Den kan också beställas i förlaget.

MVT2015

Den 21–22 januari äger mässan **MVT2015 – Mötesplats välfärdsteknologi och e-hälsa** – sponsrad av bland andra FSA, rum på Kistamässan i Stockholm. Syftet är att stimulera innovativ utveckling av kvalitet och effektivitet i den kommunala sektorn med hjälp av en ökad användning av välfärdsteknologi och e-hälsa. FSA anordnar ett seminarium, där flera arbetsterapeuter pratar om välfärdsteknologi och arbetsterapi. Läs mer om mässan på mvt2015.se.

God sömn bra för minnet

Sömnforskare vid Uppsala universitet visar i en ny studie att män som rapporterade sömnstörningar löpte en ökad risk att drabbas av Alzheimers sjukdom, jämfört med dem som hade en god sömn. Männerna var 50 år gamla när studien började.

– Det är viktigt att poängtera att det finns flera livsstilsfaktorer, såsom fysisk träning, som kan påverka hjärnans hälsa. Det är viktigt att ha i åtanke att man kan påverka flera av dessa livsstilsfaktorer – däribland ens sömnvanor – för att hjärnan inte ska åldras i förtid eller drabbas av sjukdom då man blir äldre, säger sömnforskaren Christian Benedict vid Uppsala universitet som har lett studien, i ett pressmeddelande. Läs mer på uu.se

FOTO/ILLUSTRATION: COLOURBOX

HALLÅ DÄR!

Marie Tall, seniorlots i Örebro kommun, som var med och arrangerade Seniorfestivalen i sex dagar i början av oktober.

FOTO: FREDRIK KELLÉN

Var det första året ni bjöd in till festival?

– Egentligen inte, det var femårsjubileum för arrangemanget, men nu utökad till sex dagar och mycket fler aktiviteter och deltagare. Örebro kommun samarbetar med pensionärsorganisationerna och andra arrangörer och syftet är att inspirera seniorer till hälsa och livskvalitet.

Hur gör ni det?

– Vi fokuserar på hälsans fyra hörnpelare för ett gott åldrande: goda matvanor, fysisk aktivitet, meningsfullhet och social samvaro. Ett exempel var Seniorvarvet med tre olika banor där alla kunde vara med, 400 m, 4 km och 10 km genom att springa, gå, cykla eller ta sig runt med rullstol, vilket 300 personer gjorde.

Andra inslag i programmet?

– Det pågick aktiviteter överallt, på biblioteket, på läns-museet, på seniorboenden, i badhuset. Det fanns flera utflykter att välja på och många bjöd in till prova-på-aktiviteter som allsång, mattcurling, dans av alla de slag och information på hörselmottagningar och begravningsbyråer, för att nämna några exempel. Vi anordnade även en höstsalong – 116 konstverk lämnades in och 60 kom med på utställningen. Finaldagen den 4 oktober arrangerades en stor mässa med både föreläsningar, utställning och underhållning som fick över 4 000 besökare.

Vad gör du som seniorlots?

– Vi är åtta lotsar med olika bakgrund som sjuksköterska, biståndshandläggare och arbetsterapeut. Vi erbjuder förebyggande hembesök till alla som fyller 75 år och inte har hemvårdsinsatser. Vid besöket samtar vi om hur vardagen ser ut och vad ett hälsosamt åldrande innebär. Vi pratar också om hur man själv kan påverka sin hälsa när man blir äldre. Vi bjuder in till seniorträffar och har även en återkommande föreläsningsserie som heter *Leva livet*. När vi bemannar Örebro kommuns servicecenter vägleder vi medborgarna inom vård och omsorg. Jag började arbeta som seniorlots 2010.

JANE BERGSTEDT

Meningsfull fritid

Alla människor mår bra av att få delta i meningsfulla och lustfyllda aktiviteter, som gör att livet blir något mer än praktiska göromål. Vi lyfter den ojämlika tillgången till fritidshjälpmedel, följer med på teater på ett äldreboende i Kristianstad och samtalar med två arbetsterapeuter som arbetar på uppdrag av socialkontoret i Värmdö kommun. Text: Katja Alexanderson Illustration: Christina Andersson

Vakna, stiga upp, borsta tänderna, duscha, klä på sig, fixa frukost, gå till jobb eller annan verksamhet, ta sig hem, fixa middag, borsta tänderna och lägga sig. En vanlig dag består av många praktiska göromål och plikter, men det är en mänsklig rättighet att livet ska vara mer än så, att det ska finnas utrymme för fritid. Det slås fast på olika sätt i en rad FN-konventioner, bland annat i den om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Fast så ser det inte alltid ut.

– Vi ser i olika undersökningar att personer med funktionsnedsättningar har sämre ekonomi, motionerar mindre och mer sällan tar del av kulturutbudet, säger Jeanette Adolfsson, utredare på Myndigheten för delaktighet, en expertmyndighet med målet att öka möjligheterna för alla, oavsett funktionsförmåga, att vara fullt delaktiga i samhället.

Jeanette Adolfsson fortsätter:

– Den sämre delaktigheten bidrar till att det är tio gånger så vanligt att personer med funktionsnedsättning upplever sin hälsa som dålig i jämförelse med övrig befolkning. Vi kan kalla det onödig ohälsa.

Men en meningsfull fritid uppstår inte i ett vakuum.

– Utbildning och arbete utifrån den enskildes förutsättningar är grundfaktorer. Det skapar kontakter och ett socialt sammanhang. Du behöver något att ha fritid ifrån. Sedan tänker vi att en tillgänglig miljö är viktig för att öka delaktigheten. Det handlar också om att förändra attityder, säger Jeanette Adolfsson.

Hon nämner kampanjen Hjärnkoll som ett bra exempel på attitydförändrande arbete, och framhåller universell design som ett viktigt sätt att skapa mer tillgängliga miljöer, som gör det lättare

att ta del av kulturutbud och fritidsaktiviteter.

– Det gäller att göra rätt från början. Universell design har alla nytta av oavsett funktionsförmåga.

Här finns det fortfarande mycket att göra.

I myndighetens enkätundersökning Rivkraft, där cirka 1 500 personer med funktionsnedsättningar deltar, påtalas bland annat att det är svårt att ta sig runt i lokaler, att det saknas hörselslingor och så vidare. Jeanette Adolfsson är noga med att påpeka att Rivkraft bygger på frivilligt deltagande och att aktiva i funktionshindersorganisationer exempelvis är överrepresenterade, men att myndigheten ändå anser att det ger en god indikation på läget.

Hon lyfter också fram insatser på individnivå som en väg till ökad delaktighet, det kan handla om led-sagning, hjälpmedel, ekonomiskt bistånd eller stöd enligt LSS. Många personer i Rivkraft efterlyser också mer anpassade aktiviteter. Som ett gott exempel nämner Jeanette Adolfsson ett arbete i Halland där habiliteringen stimulerat idrottsföreningar att skapa anpassade aktiviteter så att alla kan delta utifrån den egna förmågan.

Just att synliggöra goda exempel tror hon är en viktig väg framåt, och ett område där Myndigheten för delaktighet kan stödja utvecklingen mot ett samhälle där alla kan vara fullt delaktiga.

Slutligen ser hon ny teknik som en enorm möjlighet, så länge den görs tillgänglig från början och inte utesluter personer.

– Ett bra exempel är projektet Tillgänglig bio, som tar fram teknik för långsamtläsande och personer med synnedsättning. Du laddar ner en app till din smarta telefon och har en hörsnäck. På så sätt kan du gå på en vanlig biograf och få talad textremsa eller syntolkning, och kan delta på samma villkor. »

Jag har hittat skatten.

POP CORN

äventyr

ART

Fästkon

Äkta rörelseglädje i skidbacken.
Mia Marklund, arbetsterapeut
från Sundsvall, är medåkare
när Denis Nikitin, 16, tar sig
nerför pisten.

Mia på sidospår

I jobbet har arbetsterapeuten Mia Marklund inga möjligheter att hjälpa unga med funktionsnedsättning att hitta bra fritidshjälpmedel.

– Det är frustrerande, men då har jag i stället valt att engagera mig utanför arbetstid som instruktör i funktionell utförsåkning. Text: Fredrik Mårtensson Foto: Peter Hamberg

Det är en vanlig vinterlördag i Sidsjöbacken i Sundsvall. Fullt med folk, men det är nästan så att en röst hörs starkare än andra i vimlet.

– Snabbare! uppmanar 16-årige Denis Nikitin med ett skratt.

Denis sitter i en ski-kart, med Mia Marklund som instruktör bakom med möjlighet att styra och reglera fart.

– Det är nästan alltid så att åkaren vill att det ska gå fort. För mig är det här äkta rörelseglädje, ett sätt för personer med funktionsnedsättning att uppleva fart och glädjen kring det på samma sätt som andra, säger Mia Marklund som till vardags är arbetsterapeut vid Väster-norrlands läns landsting i Sundsvall.

Valeri Nikitin – Denis pappa – kan inte

nog lyfta fram betydelsen av bra fritidsaktiviteter.

– Just utförsåkning är perfekt genom att backens lutning genererar farten. Denis har med sin CP-diagnos svårt att gå och kan inte delta i många andra fritidsaktiviteter.

Han fortsätter:

– Tyvärr är det inte helt lätt att få ihop »

Mia Marklund har en instruktörslicens för funktionell alpin utförsåkning och är engagerad för att hjälpa ungdomar med funktionshinder till bra fritidsaktiviteter.

en aktivitet i backen som denna. Det ska passa med instruktör och att hyra utrustning, men jag är glad över att möjligheten finns, säger Valeri Nikitin, som själv har gedigen idrottsbakgrund som olympisk brottare för Estland och bronsmedaljör i EM.

Mia Marklund blir mer allvarlig när vi sätter oss ner för att diskutera regelverket kring fritidshjälpmedel.

– Jag har alltid reagerat över att fritidshjälpmedel inte omfattas av samhällets stödsatser. Lika märkligt är att det nästan inte finns någon debatt – att reglerna är så accepterade.

På vilket sätt skulle ett mer generöst system göra skillnad?

– Fler unga med funktionsnedsättning kan bli mer självständiga och delaktiga i samhället. Menar vi allvar med ett ADL-synsätt kan vi inte bara

bortse från den här delen av en persons vardag – och särskilt inte med vetskapen att det i dag finns fantastiskt bra hjälpmedel för fritidsaktiviteter, säger Mia Marklund.

Sedan 2006 arbetar hon som konsulent på landstingets hjälpmedelscentral i Sundsvall. Men intresset för att underlätta fritidsaktiviteter för barn med funktionsnedsättning väcktes tidigare under tjänstgöring på habiliteringen i Umeå.

– Landstinget erbjöd då prova-på-veckor under sportlovet och där såg jag vilken nytta en bra fritid kan göra för den här gruppen.

– Jag har gått en utbildning i Åre som gett mig en instruktörslicens i funktionell alpin utförsåkning. Det gör att jag både kan vara medåkare

direkt för en person med funktionsnedsättning, alternativt instruera en anhörig som i sin tur lär sig att leda sitt barns skidåkning i enklare backar.

Det är inte nödvändigt att kunna gå för att utöva funktionell utförsåkning. Det fungerar sittande och även stående om personen kan belasta sina ben.

Mia har registrerat en enskild firma för att administrera en del av de uppdrag hon får. Det var framför allt ett önskemål från skolor som önskade fakturera hjälp vid friluftsdagar.

Hur mycket jobb blir det?

– Det är lite varierande mellan olika säsonger. Bor man som jag vid kusten, så är man lite utlämnad till väder och snötillgång. Så förra säsongen blev det mindre än tidigare vintrar.

Mia Marklund har Norge som förebild för fria fritidshjälpmedel.

– Där kan unga upp till 26 år få stöd och en motsvarande modell borde kunna fungera i Sverige. De ökade direkta kostnaderna kan ju vägas mot nyttan för den enskilde och framsteg i rehabiliteringen.

– Jag är inte ute efter att

kritisera mitt eget landsting på det här området utan det är mer ett systemfel och jag känner inte till något landsting som tillhandahåller fritidshjälpmedel. Västernorrlands läns landsting är faktiskt lite mer generös än många andra genom att erbjuda trehjuliga cyklar som personligt hjälpmedel.

I sitt arbete kan Mia

Marklund i stort sett bara ge råd om bra fritidshjälpmedel. En lösning skulle kunna vara att landstingen specialanpassar vanliga hjälpmedel för fritidsbruk. Men där sätter en mix av byråkrati, juridik och säkerhet stopp i dag.

– Kunskapen finns och i Västernorrland har vi en särskild grupp med tekniker och konsulenter som jobbar med specialanpassning. Men det är ett hinder att produktansvaret med CE-märkning gör att tillverkarens ansvar upphör om minsta förändring görs.

Hon tillägger:

– Dessutom är det ett problem med olika klassificeringar – vi arbetar med medicintekniska hjälpmedel och produkter i öppna handeln har sällan den klassificeringen. ♣

Hyreshjälpmedel

Ta kontakt med ditt länsidrottsförbund för handikappidrott och se vilka möjligheter till hjälp som går att få därifrån. Det är Mia Marklunds råd.

– De kan ge bra information och har ofta utrustning att hyra, även om det kan variera hur pass modern den är och vilka hyreshjälpmedel som finns i respektive län.

Vilken utrustning kan det handla om?

– Om jag tar Västernorrland som exempel så finns en hel del utrustning för vinteraktiviteter: sit-ski, ski-cart, anpassade pulkor och kärlar för ishockey och längdåkning. Men även motionsrullstolar, olika cyklar samt utrustning för bollspel.

Publiken på Möllebackshemmet i Åhus får användning för både doft, smak och taktila sinnen under föreställningen av Riksteatern Skåne, där sång och musik är huvudingredienser. Peter Fridh sjunger och Mats Bengtsson kompar.

”Vi kan inte bara använda amatörer”

Kultur för äldre kan vara mycket mer än allsång och dragspel. Med projektet ”För och med alla sinnen – äldres rätt till kultur” vill Kristianstads kommun göra kultur till en naturlig del av vårdvardagen. Text: Katja Alexanderson Foto: André de Loisted

Kristianstads kommun har en lång tradition av att arbeta med kultur i äldreomsorgen och har under de senaste tjugo åren byggt upp ett nätverk för att främja äldres möjligheter att ta del av kultur.

Arbetsterapeuten Ann-Christine Albinsson är samordnare för det sociala innehållet i kommunens äldreomsorg, där kulturupplevelser är en viktig pusselbit för att skapa en meningsfull vardag för de gamla.

– Jag vet att om man gör saker man tycker om så mår man bra. Det är till exempel viktigt med musik, men det är också viktigt vilken musik man spelar. Vi får inte glömma det, vi kan inte bara använda amatörer när det gäller kultur för våra äldre. Vi kan inte bara spela dragspel eller ha underhållning i stora grupper i samlingsalen. Vi måste tänka annorlunda.

Ann-Christine Albinsson poängterar att

gamla människor inte är en homogen grupp. Någon gillar opera, en annan jazz, en tredje Elvis Presley. Och somliga vill se buskis, andra ”djupa” pjäser och filmer. Hon konstaterar att professionella kulturaktörer ofta är förhållandevis dyra att anlita, och kan prioriteras bort när budgeten är tajt.

– Jag upptäckte att det var ojämnt på boendena. Fanns det en enhetschef som var ”gammal i gamet” och kände ”att jag måste satsa på kulturaktörer” så gjorde man det »

Ann-Christine Albinsson

och hade tillgång till mötesplatser. Men på de äldreboende där man kanske hade nya enhetschefer eller chefer som inte tyckte att det var så viktigt så blev det inte den formen.

Kommunen ville göra något åt ojämlikheten, men hade inte extra medel till det. Så när Kulturrådet utlyste bidrag för att stärka äldre människors deltagande i kulturlivet öppnade sig en möjlighet.

– Kulturrådet kom med sina 30 miljoner kronor och då tyckte vi att här har vi chansen. Och vi fick 1,8 miljoner kronor, som enda kommun i Skåne. Vi kunde anställa en projektledare, Johanna Fridh. Hon är en riktig tillgång i vårt arbete.

Projektet har fått namnet *För och med alla sinnen – äldres rätt till kultur* och bygger på fyra insatsområden som ska bidra till att bygga hållbara strukturer: få in fler professionella kulturaktörer, satsningar på personalen inom äldreomsorgen, utveckla kulturen i verksamheten och dialog med vårdutbildningar.

Ann-Christine Albinsson förklarar upplägget:

– Dels ville vi få in kulturaktörer och att det blir bra möten, att det inte bara är en spelning rakt uppochner. Att du känner dig sedd och bekräftad. Och att man hittar tillbaka till gamla minnen, för det gör att du mår bättre även om du inte kommer ihåg varför. Men vi vill också fokusera på att höja personalens kompetens. Vi ville att de skulle få en ingång i kulturen och kan använda den på ett bra sätt i verksamheten. Att vi får in kulturen i vårdvardagen.

Nyckelpersoner i genomförandet är 80 kulturombud som finns på boenden och mötesplatser. De fungerar som motorer ute i verksamheten och jobbar för att höja kulturintresset. Men Ann-Christine Albinsson poängterar att det även är viktigt att samla enhetscheferna och få med sig dem på tåget.

– Vi har haft två kompetensutvecklingsdagar, en för kulturombud och en för enhetschefer. Kulturombuden fick prova på att aktivt delta i musiken, filma med Ipads och jobba med reminiscens tillsammans med teaterregissör, musik- och filmpedagog. Enhetscheferna fick bland annat ta del av Kristina Gustafssons forskningsprojekt som har genomförts i samarbete med region Halland, Hallands bildningsförbund och Kulturrådet, där hon har undersökt vad arbete med kultur innebär inom äldreomsorg. De fick också en inblick i de olika kulturprogram som erbjuds under hösten i verksamheten.

Projektet är tvåårigt och löper mellan februari 2014 och januari 2016, på höstens program står bland annat ambulerande teaterföreställningar, eget filmskapande, konstutställningar, körsång, gladjazz och prova-på-teater.

– Man ska ha möjlighet att välja själv. ■

Kultur på besök

Vilka kryddor innehåller en Skånesnaps? Går det att känna igen dem på doften? Vad betyder egentligen "din lille pjodd"? Och vem skrev "Flickan från Backafall"? Föreställningen "I Skåneland" utmanar publikens alla sinnen.

Text: Anki Wenster

Foto: André de Loisted

Det är fullsatt i matsalen på äldreboendet Möllebackshemmet i Åhus. Publiken är både förväntansfull och upplädd inför eftermiddagens interaktiva föreställning *I Skåneland* av och med Riksteatern Skåne.

– Det är roligt när det händer något nytt, säger Oskar Wiberg spontant.

Han har tagit plats med sin rullstol på första raden tillsammans med Erik Olsson. De är båda födda 1921, även om Erik framhåller att han är några månader äldre.

Oskar Wiberg berättar att han nästan varje dag tar sig ut på bygden med sin permobil. Den ger en frihet, säger han, men det var länge sedan han besökte Kristianstads teater och han uppskattar att Riksteatern nu har kommit hit. Det gör även vännen Erik Olsson.

– Jag ser mest teater på tv nu för tiden, säger Erik Olsson.

Men vad föreställningen ska handla om vet de inte riktigt. Scenografin ger en hint om temat. En stor röd flagga med gult kors som bakgrund. På en galge hänger en frack med svarta byxor och ett plommonstop.

Estradören, charmören och musketören Peter Fridh – som han presenteras av sin kollega, skådespelaren Mats Bengtsson – träffade tidigare i höst de boende på Möllebacken när han var här och höll föredrag med bilder och musik kopplat till Skåne. För Mats Bengtsson är det första besöket och han minglar, presenterar sig och önskar alla personligen välkomna till eftermiddagens föreställning.

Det är lika mycket publiken som står i centrum när föreställningen drar i gång med musik och sång. Stämningen är lekfull

och många glada skratt och igenkännande kommentarer hörs. Den röda tråden är "något för alla sinnen" och det innebär bland annat nedslag i lokal skånsk matkultur.

Rökt ål i en glasburk vandrar mellan näsorna på publiken, följt av två snapsflaskor där uppdraget är att försöka känna igen vilka kryddor som ingår. Då och då slängs klurigheter och frågor ut till åskådarna: "Vilka kända skåningar finns det?"

– Lasse Holmqvist, svarar en dam i rullstol snabbt.

Föreställningen är slut och applåderna klingar av. Nästa gång är det dags för *Galaafon mitt på dagen* med nostalgi, komik, musik och dans utlovar Mats Bengtsson och Peter Fridh. Och en kvinnlig primadonna.

– Det var mycket bra, och musiken känner jag igen och kan själv sjunga, säger Erik Olsson.

Han får medhåll av Oskar Wiberg som minns kändisar från förr.

– Det var jättetrevligt verkligen. Många av mina favoriter fanns med. Jag minns när Edvard Persson uppträdde på dansbanan i Fjälkinge som fanns förr, där Ekohallen ligger nu. Jag såg honom där i min ungdom. »

Fotnot: *Din lille pjodd* = liten fågel.

Teater på skånska

Som del i projektet *För och med alla sinnen* – äldres rätt till kultur besöker Riksteatern Skåne äldreboenden i Kristianstad kommun under hösten. Besöken omfattar introduktion till personalen och tre föreställningar för de äldre samt en utvärdering för personalen som avslutning. På Möllebackshemmet har personalen jobbat vidare med Skånetemat på olika sätt bland annat med böcker, diskussioner och korsord. Ledning, personal och kulturombud är alla engagerade i projektet.

Siri Larsson närmast i bild, Erik Olsson i mitten, Oskar Wiberg till vänster, på Möllebackshemmet ser fram emot kulturbesöken. Om några veckor är Riksteatern Skåne tillbaka med föreställningen *Galaafon mitt på dagen*.

Maria Stokstad och Ingrid Gårdh är arbetsterapeuter i Värmdö kommun och jobbar på uppdrag av socialkontoret. De stöttar såväl boendestödjare som personer som får insatser.

Ljus i mörkret

Enkla fritidsaktiviteter som en billig fika på stan, träna eller låna en bok på biblioteket kan vara ett steg mot ett mer "vanligt" liv för personer som får stödinsatser från samhället. Det tycker arbetsterapeuterna Maria Stokstad och Ingrid Gårdh som arbetar på uppdrag från socialkontoret i Värmdö kommun.

Text: Katja Alexanderson Foto: Alexander Mahmoud

– Skulle jag ställa frågan "Vad gör du på din fritid?" till många av personerna vi jobbar med skulle det nästan vara provocerande. Vad då fritid? De har ju inget jobb. Jag skulle snarare fråga "Hur ser din dag ut? Vad skulle du vilja göra som är lustfyllt, roligt, avkopplande, och som är något annat än det vardagliga med att hålla ordning och sköta hushållssysslor-na?" Jag skulle inte använda ordet fritid, även om det förstås finns personer vi kan göra det med, säger Ingrid Gårdh, arbetsterapeut i Värmdö kommun.

Tillsammans med sin kollega Maria Stokstad stöttar hon såväl boendestödjare som personer som får insatser. Efter en omorganisation arbetar de numera på socialkontorets utförarenhet inom Värmdö kommun och får remisser på uppdrag från de olika enheterna på socialkontoret. Tidigare var de anställda inom social-psykiatri.

– De köper våra tjänster. Det handlar mer om kostnader nu, om man ska sätta in en arbetsterapeut eller inte, säger Maria.

Hon fortsätter:

– Vi blir ofta inkopplade när handläggaren går bet. Det kan handla om att ge handläggarna ett underlag för hur insatserna ska utformas. Det kan till exempel saknas struktur i hemmet och vara kaos i familjen. Det kan också handla om en funktionsbedömning på personer som haft försörjningsstöd en längre tid. Som arbetsterapeuter går vi fortfarande

in i många ärenden.

De berättar att många de träffar lever väldigt ensamma liv, ofta med en strukturlös vardag. En vardag med mycket fri tid.

– Vi möter människor som är djupt deprimerade. När man kommer hem till dem är alla gardiner neddragna och det är helt svart, då gäller det att leta efter ljusglimtar. Då peppar både boendestödet och vi: "Vad har du för intressen? Om du får drömma, vad skulle du vilja göra?" Det behöver inte vara så stora saker, kanske bara gå ut i naturen och få lite luft, säger Maria.

"Är det många läkarbesök, tvätt och städ lägger man även in något lustfyllt eller vila däremellan."

Och eftersom ekonomin oftast är väldigt ansträngd för personerna de möter gäller det att vara uppfinningsrik.

– Vad ska man göra när det inte får kosta något? Det är gå ut i skogen, men det kan också vara vissa kulturevenemang. Då får vi snoka reda på vad som är gratis eller väldigt billigt, säger Ingrid.

Att delta i en fritidsbetonad aktivitet kan vara ett steg mot ett mer "vanligt" liv, ett liv som alla andras. En sådan aktivitet

är en träningsgrupp på simhallen i Gustavsberg.

– För några har det blivit en språngbräda att gå vidare till att göra andra saker.

Det handlar om att våga vara i ett annat sammanhang och man går dit när det är lite folk. Vill man ha kontakt med de andra i gruppen så kan man det, säger Ingrid.

Maria och Ingrid arbetar i mångt och mycket via boendestödet. Just nu är Ingrid tillförordnad gruppchef och Maria är gruppleddare för boendestödjarna i kommunen.

– Jag har dem ständigt omkring mig och vi bollar hur uppdrag och beställningar ser ut, och har kontakt med handläggare. På det sättet kan jag påverka innehållet i stödet. Och hur vi leder arbetet genomsyras helt klart av att vi är arbetsterapeuter, säger Ingrid.

De konstaterar att boendestödjarna är otroligt kompetenta och gör ett strålande jobb. Maria och Ingrid försöker även att vara ute på hembesök själva, bland annat eftersom det ger bättre möjligheter att stötta och handleda boendestödjarna när de själva känner personerna som behöver insatser.

Beställningarna är ofta relativt styrda, men de upplever ändå att de har rätt stora möjligheter att påverka när de tycker att det behövs fler eller andra insatser. I mötet med klienterna är det vanligt att de arbetar med veckoscheman för att

»

Att komma ut ur hemmet för att ta en fika på stan kan vara ett steg närmare ett "liv som alla andras" för personerna som får stöd av Ingrid Gårdh och Maria Stokstad (på bilden).

strukturera upp vardagen.

– Vi försöker lägga in fri tid, luft, i vecko-planeringen. Är det många läkarbesök, tvätt och städ lägger man även in något lustfyllt eller vila däremellan, säger Maria.

Många personer de möter har mycket begränsade sociala kontakter med anhöriga och vänner, långvariga problem kan ha tårt på relationerna. Därför försöker Maria och Ingrid att hjälpa till och mobilisera de privata nätverken. De lyfter också fram att anhöriga kan erbjudas stöd enskilt eller i grupp.

– Jag frågar ofta om de har några kompisar. Det gäller att uppmuntra till de kontakter som ändå finns och försöka ge förslag på hur de kan ses, säger Ingrid.

Ett annat sätt att bryta ensamheten och bidra till nya möten är enhetens fester som anordnas flera gånger per år.

– Till exempel ordnar vi en stor julfest, det har vi gjort i flera år. Det här är personer som inte är vana vid stora sammanhang, och det är fantastiskt att se människor som inte har gått ut genom dörren på fem år och så efter femte året klarar de att komma till festen. Att se gemenskapen och värmen, säger Maria.

Många gånger handlar det om förändring i små steg. Att tänja gränser.

”Jag frågar ofta om de har några kompisar. Det gäller att uppmuntra till de kontakter som ändå finns och försöka ge förslag på hur de kan ses.”

– Har man tidigare bara gått promenader kan man utöka till att ta en kaffe på biblioteket. Det blir ett steg att börja vistas i miljöer där det rör sig lite fler människor, säger Ingrid, men konstaterar att för vissa kan det vara en tillräcklig utmaning att låna en bok och läsa hemma.

Ett nästa steg kan vara att börja delta i någon av kommunens ”sysselsättningar”.

– Jag har gått in och jobbat med utvecklingen av våra sysselsättningar, och arbetar nära gruppchefen. Jag har tittat mycket på struktur och innehåll för att det ska bli meningsfullt för deltagarna. Även i sysselsättningarna är man medveten om deltagarnas begränsade möjlighet till fritidsaktiviteter och därför ges det utrymme till träning och utflykter på arbetstid, säger Maria.

Gemensamt för alla aktiviteter, oavsett om det är en tur till biblioteket eller att stå på klipporna vid havet, är att de utgår från vad personen själv vill.

– Jag tänker att man hela tiden jobbar med fritiden. Att hitta motivation och mening utifrån personen, säger Maria.

Ingrid tillägger:

– Eller som en av boendestödjarna precis sa: att det handlar om att leva, inte bara överleva. Att fylla livet med lite mer innehåll. ■

Smärtrehab i fokus

Aktivitetsförmågan förbättras mer om individen upplever aktiviteten som meningsfull. Det visar **Elisabeth Perssons** avhandling om interdisciplinär rehabilitering av personer med långvarig smärta.

TEXT: KATJA ALEXANDERSON

Elisabeth Persson har studerat interdisciplinär smärtrehabilitering ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv. Alla deltagarna i studien hade långvarig smärta i rörelseapparaten. I avhandlingen användes COPM för att studera hur aktivitetsförmågan förändrades och hur den samvarierade med psykosocial funktion och coping relaterat till smärtan.

– Användning av COPM innebär att förbättringarna som visades hade individuell betydelse för varje deltagare. I smärtforskning skattas oftast

förbättringar i aktiviteter som man inte vet om de är betydelsefulla för de enskilda patienterna. Internationella smärtforskare definierar också aktiviteterna arbete, sköta hushållet och resa som liktydiga med fysisk funktion, säger Elisabeth Persson.

Hennes forskning visar att patienternas upplevelse av att de klarar aktiviteter och tillfredsställelsen med aktiviteter hade förändrats i högre grad än copingförmågan. Att görandet förbättrades mer än tänkandet, efter den interdisci-

plinära rehabiliteringen.

Det visade sig även att aktiviteter som deltagarna inte själva hade identifierat som meningsfulla snarare skattades som försämrade ett år efter rehab. Män och kvinnors aktivitetsproblem skilde sig också åt.

– Det fanns skillnader mellan patientgrupper. Till exempel hade personer med sämre initial funktion, lägre utbildning och som inte var födda i Norden mindre chans att förbättra sin coping eller aktivitetsförmåga. Min slutsats är att dessa grupper kan behöva mer individanpassad eller annan typ av rehabilitering, för att få lika bra hjälp som de andra.

Elisabeth Perssons forskning synliggör också hur viktiga vardagsaktiviteter, som hushållsarbete, fritid och personlig vård, är för deltagarna.

– I dag tenderar svensk smärtrehabilitering mest att fokusera på arbetsaktiviteter. Människors drivkraft att klara vardagsaktiviteter är sällan enbart att öka energiförbrukningen genom kroppsrörelser utan snarare att kunna delta i socialt liv, förtjäna sitt uppehälle och att njuta av livet trots smärta. Därför behöver arbetsterapeuter tydligt framföra skillnaden mellan att förbättra meningsfulla vardagsaktiviteter genom aktivitetsträning och att förbättra fysisk funktion genom fysisk träning.

AVHANDLING

Musculoskeletal pain rehabilitation A one-year follow-up of occupational performance, psychosocial functioning and disability

Elisabeth Persson

Lunds universitet

Den naturliga och tillgängliga mötesplatsen inom
hjälpmedel, omsorg och livskvalitet

14-16 april 2015

| Svenska Mässan, Göteborg | www.levafungera.se |

Ett arrangemang av Svenska Mässan

Vi söker ny

VERKSAMHETSCHEF

till **JobbVerket**.

Ett socialt företag i Tyresö.

Läs mer om tjänsten på vår hemsida www.jobbverket.nu

JobbVerket bygger sin verksamhet på en värdegrund av demokratiska principer och vårt yttersta mål är att ge människor ökade förutsättningar till arbete och ökad livskvalitet.

EUROFLEX®

SitRite

En arbetsstol med ett ergonomiskt sittsystem som är värt sitt namn!

- Bromsspak vid sitsen
- Flexbase-underrede
- Framhjulsbromsad

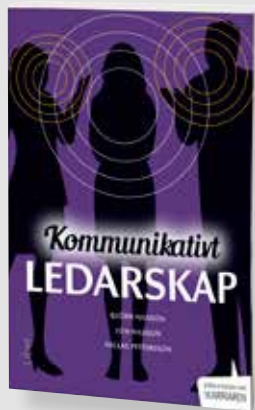
Utvecklad i samarbete med Lotte Wemmenborn,
Leg. sjukgymnast, FysioNord AB.

Eurovema

Creates mobility and ergonomics.

Baldersvägen 38, Gislaved
Tel. 0371 390 100 | Fax. 0371 189 82
www.eurovema.se | info@eurovema.se

Det som gör den här boken om kommunikativt ledarskap mer intressant än många andra är kopplingen till socialpsykologisk syn på ledarskapet. Författarna går bl.a. igenom ledarskapets grunder och ledarstilar,

främst det moderna transformativa- och kommunikativa ledarskapet. Men också psykologiska och socialpsykologiska teorier hur grupper och individer fungerar, och vad en ledare bör veta om

Etik i praktiken

Etik i vården är centralt för kvalitet, arbetsmiljö och patientsäkerhet. Ändå är det praktiska arbetet med etiken styvmoderligt behandlat. Forskaren och författaren Erica Falkenström vill med sin nya bok hjälpa vårdchefer att koppla etisk teori till verkliga problem. Text: Linda Swartz Foto: Mia Carlsson

Erica Falkenström definierar etik som "systematisk reflektion över gott och ont, rätt och fel". Denna systematiska reflektion får ofta litet utrymme i vården. I stället prioriteras värdegrundsarbete, etiska koder eller riktlinjer för att vägleda moraliska handlingar.

– Värdegrunder kan vara värdefulla i vissa avseenden, men de kan också hindra praktisk etik eftersom de ofta är formulerade som lagar. Lagar inbjuder inte till den dialog, reflektion och systematisk analys som kännetecknar etik i en konkret situation där olika mål och värden står på spel, säger Erica Falkenström.

Boken *Vårdchefens etiska dilemman* (Natur & Kultur) bygger delvis på hennes två år

gamla doktorsavhandling i pedagogik. I boken ges exempel på olika typer av konflikter som kräver ett etiskt förhållningssätt: system-, lojalitets-, makt- och prioriteringskonflikter. Varje dilemma behöver struktureras och sedan analyseras utifrån flera aspekter: Vilka sakförhåll-

anden råder? Vilka värden står på spel för var och en av de

inblandade intressenterna? Vilka handlingsalternativ finns och vad får dessa för konsekvenser på såväl kort som lång sikt? Vilket värde ska ges företräde och på vilka grunder?

– Chefer är ofta ensamma om att fatta beslut, men om det är möjligt görs etisk analys bäst

tillsammans med andra. Sedan får man som chef inte vara rädd för att vara en god auktoritet. Det beslut man fattar bör peka mot verksamhetens syfte. Ur etisk synpunkt är det viktigare att vara lojal mot verksamhetens syfte – att bota, lindra och trösta – än mot överordnad chef, säger Erica Falkenström.

Etiska dilemman väcker ofta starka känslor, något som kan vara både bra och dåligt beroende på hur dessa hanteras. Känslor, eller närmare bestämt emotioner, kan vara en god vägvisare i en etisk analys. Med det menar Erica Falkenström att exempelvis ilska kan vara ett tecken på att ett problem är värt att ta på allvar. Men hon tror inte alls på idén att som chef bara "gå på känsla" när ett beslut ska fattas.

Forskaren Erica Falkenström säger att vården är en etiskt svår arbetsmiljö, men att etiken ofta ges för lite utrymme i det praktiska arbetet.

– Nej, för att på ett klokt sätt använda emotioner som värdeomdömen behövs all nödvändig fakta och så behöver känslan reflekteras på djupet. Den kan ju vara hur sentimental eller inskränkt som helst.

Ju mer kunskap man skaffar sig om att – och på vilket sätt – emotioner påverkar ens ställningstaganden desto bättre

ation i fokus

5

gruppdynamik, motivation och, kanske det svåraste, hur man leder förändringar.

Rekommenderas för alla som vill förstå beståndsdelarna av ett framgångsrikt ledarskap ur det social-psykologiska perspektivet.

december kan du som chef lära dig mer om ledarskap för medskapande arbetsplatser på **Chefsfredag** i Umeå. Jan Blomström, leg. psykolog, föreläser. Anmäl dig via mejl till viktor.marklund@akademssr.se senast den 21 november. Ange att du är medlem i FSA för kostnadsfritt deltagande.

blir man på att hantera etiska problem och fatta etiskt välreflekterade beslut, anser Erica Falkenström. Överhuvudtaget behöver man som chef utveckla det hon kallar etisk kompetens. I korthet innebär det först och främst en förmåga att känna igen etiska dilemman för att sedan skapa utrymme för kritiskt tänkande och analys-

era vad som står på spel. Slutligen kan man, i bästa fall, välja den mest lämpliga insatsen (eller minst dåliga), legitimera sina beslut och utföra insatsen på ett klokt sätt. Inte minst är det viktigt att tillgodogöra sig ett språk för att kommunicera kring etik.

Erica Falkenströms bok vill ge vägledning till olika sätt att bli bättre på alla dessa delar.

- Många chefer mår jättedåligt för att de inte förmår att försvara etiska värden i vården. Kanske har chefen fattat ett svårt beslut, men vänder sig i ångest på kvällen därför att chefen är osäker på om det var ett riktigt beslut eller om det nu kan komma att få etiskt obehagliga konsekvenser, säger Erica Falkenström.

Till syvende och sist påverkas praktiskt etikarbete av om det finns tid och resurser avsatta för det eller inte. I organisationen krävs vad Erica Falkenström kallar "handlingsförutsättningar för etiskt ansvarstagande". För dessa ansvarar inte minst politiker och tjänstemän.

- Vården kan, och bör, integrera etik i det dagliga arbetet. Men även om du som chef har begränsat med tid för den sortens processer, kan du passa på att träna när du hinner. Då står du bättre rustad att ta itu med dilemman när du inte har tid. ■

C-LITE®

Ett giftfritt och miljövänligt material för ortostillverkning!

Finns i olika färger och bredder!

C-LITE är det färgstarka alternativet.

Detta unika material för ortostillverkning är helt fritt från isocyanater och glasfiber.

Fördelar för patienten:

- Mycket låg vikt
- Luftigt för hud och sårhäkning
- Tål vata
- Röntgengenomsläppligt

Vill ni veta mer?

Kontakta
kundsupport
042-25 27 01,
kundsupport
@camp.se

CAMP®
SCANDINAVIA
www.camp.se

MITT JOBB

Caroline Andersson

Arbetar som: Arbets-
terapeut på Hand-
och plastikkirurgiska
kliniken på Universitets-
sjukhuset i Linköping,
som är en av landets
två rikskliniker för
svåra brännskador.

Ålder: 43 år.

Bor: I Mantorp söder
om Linköping.

Familj: Man och son.

Fritid: Gillar att träna
och att läsa.

FOTO: STAFFAN GUSTAVSSON

– hand, plastik och brännskador.
Jag jobbar främst med brännskador.

Vad gör du som arbetsterapeut?

– Jag hjälper patienten att återfå förlorade funktioner eller hitta nya strategier efter skadan för att klara sitt dagliga liv. Patienterna med stora skador ligger ofta nedsövda från början. Då tar vi ut rörlighet passivt och provar ut ortoser så att de inte får felställningar. Vartefter patienten vaknar upp jobbar vi med ADL-träning. Vid handbrännskador blir det intensiv handträning. Ärrbehandlingen är en stor del av rehabiliteringen.

Vad utmärker brännskadevård?

– Läkningstiden är lång och patienterna opereras ofta var och varannan dag. De flesta patienter är skapligt läkta när de varit här en månad, men brännskadepatienter behöver ofta rehabilitering under lång tid. Vissa patienter följs upp kontinuerligt, i som längst ett år. Det är viktigt att följa upp ärrbehandlingen. Det finns en mellanperiod där sårerna är läkta och huden ser mjuk och följsam ut, men efter någon månad drar ärrbildningen i gång på allvar och huden blir stram och hård. Första halvåret är det jätteviktigt med rehab, annars slutar det ofta med kirurgi igen.

När patienterna lämnat er, vart tar de vägen?

– En del patienter kommer till vår sår-mottagning för omläggningar första tiden efter utskrivning och en del lämnas över direkt till sjukvården där de bor. För en del arbetsterapeuter är det ovanligt att de stöter på brännskadepatienter och kan bli osäkra. Men det som behövs är vanlig rehabträning med styrka och rörlighet. Det är viktigt att tänja huden och att hålla koll på ärrerna. Om man känner sig osäker går det bra att kontakta oss.

Vad är svårast med ditt jobb?

– Det som är jättejobbigt känslomässigt är framför allt barnen. Särskilt i början var jag ibland tvungen att gå ut ur rummet och gråta. Det känns fortfarande väldigt jobbigt med barnen, men man blir härdad med tiden. Om det har varit något extra tungt så har vi möjlighet att samlas och prata ut. Man träffar patienterna så intensivt att det är svårt att inte bli involverad, men jag har blivit ganska bra på att inte ta med jobbet hem. Och trots alla tunga bitar så älskar jag verkligen mitt jobb.

”Brännskador är inget att vara rädd för”

Sedan 2010 är Hand- och plastikkirurgiska kliniken vid Universitetssjukhuset i Linköping en av två rikskliniker för svårt brännskadade. Lika länge har **Caroline Andersson** jobbat där som arbetsterapeut.

TEXT: LINDA SWARTZ

Under sina fyra år på kliniken har hon märkt att det bland arbetsterapeuter i allmänhet finns en osäkerhet inför brännskadade, eftersom det är en ovanligare patientgrupp. Den osäkerheten vill Caroline Andersson gärna försöka råda bot på.

Vad innebär det att du arbetar på en riksklinik?

– Det finns bara två rikskliniker för brännskadevård, Linköping och Uppsala. Vi har delat Sverige på mitten, kan man säga, så att Linköping tar emot i första hand från södra halvan. Patienter ska skickas till oss utifrån vissa kriterier. Det är både barn och vuxna med stora skador procentuellt sett eller skador på händer, ansikte eller genitalier. Kliniken består av tre enheter

En armlängd gör skillnad

Äta själv, klia sig på näsan, arbeta vid datorn eller bläddra vidare i den här tidningen är saker som är inom en armlängds avstånd. Om man har en nedsättning eller svaghet i armen är det längre än så. Men Armon armhjälpmedel kan göra det möjligt.

Allt går lättare därför att tyngden av användarens arm neutraliseras. Armon kan finnas på bordskanten, på en arbetsstol eller rullstol.

Större räckvidd

Ring oss gärna: 031-157320
www.heamedical.se

Frihet & Funktion

KRÖNIKA

CHRISTINE FORSS

Leg. arbetsterapeut,
jobbar på ett särskilt
boende för äldre och är
en av våra krönikörer.

Vardagskonster

Det bästa med att vara arbetsterapeut är att vara utbildad i att se det friska i varje människa. På mitt arbete handlar det om att se de äldre som bor här utifrån vad de kan i stället för vad de inte kan. En stor utmaning i detta möter jag dagligen när jag försöker få omvårdnadspersonalen att se de boendes styrkor i stället för att genast se vad man behöver hjälpa till med. Det är samtidigt en av de roligaste uppgifterna som arbetsterapeut.

Härom veckan fick jag hjälp i detta av Cirkus Cirkör, som kom till boendet där jag arbetar. De har ett projekt som de kallar *Cirkus Äldre De Luxe*. De boende fick bland annat testa sittcirkus, en form av sittgymnastik där man genom lek och cirkuskonster tränar både kropp och knopp. Våra boende levde verkligen upp och att se dem gå på lina, jonglera och balansera var sannerligen en ögonöppnare för

”Kan man gå på lina vore det väl tusan om man inte skulle kunna få på sig byxorna själv.”

personalen. Kan man gå på lina vore det väl tusan om man inte skulle kunna få på sig byxorna själv. Och kan man jonglera borde man ju kunna ta av sig en tröja. Tillsammans med fyra undersköterskor deltog jag i en workshop där vi lärde oss mer om sittcirkus. Dessa kunskaper används nu flitigt här på boendet, en gång i veckan får vi se stora leenden hos de boende när de jonglerar med sjalar, balanserar på fågel-fjädrar och samarbetar för att få en boll att rulla rätt på en stor duk som de håller mellan sig. Enkla saker som bidrar till mycket när det gäller förståelse hos personalen och välmående hos de äldre. Även för egen del har det vidgat mina vyer och jag ser knappt några begränsningar längre när det gäller vilka aktiviteter man kan utföra tillsammans med de boende.

Ibland behöver man bara skakas om lite, få nya perspektiv och inse att allt är möjligt bara viljan finns. Och vilja finns det ju i alla människor, vår egen etiska kod säger ju att vi är aktiva och utvecklingsbara. För egen del vill jag alltid bara framåt, det finns väl inget bättre än utmaningar och hinder?

Tillsammans på nytt jobb

Personliga utmaningar, större frihet och utvecklingsmöjligheter. Det är de främsta skälen till att arbetsterapeuterna Karoline Hagardzon och Sara Hjalmarsson båda tagit steget till en helt nyöppnad rehabenhet i privat regi.

Text: Linda Swartz Foto: Julia Sjöberg

Rehab Kusten ser inte mycket ut för världen. Bakom vårdcentralen med samma namn i Ytterby utanför Kungälv ligger en liten tillfällig paviljong med leriga åkrar i fonden. Men inuti är det både ljus och trivsamt. Personer som bokat tid hos någon av arbetsterapeuterna får passera genom huset, som är fyllt av splittrny gymtrustning, för att komma till Karolines och Saras två arbetsrum.

– Vi ska flytta in i nybyggda lokaler vid torget nästa höst. Då kommer vårdcentralen att ligga i hela bottenvåningen i ett hus och vi hamnar i huset bredvid, säger Sara Hjalmarsson.

Karoline Hagardzon fyller i:

– Det känns jättebra. Då kommer vi att komma ännu närmare vårdcentralen.

Precis som i paviljongen, där de två arbetsterapeuterna tillsammans med sina två manliga sjukgymnastkollegor fått vara med och styra utformningen, ska de få påverka

inredningen av det nya stället.

Både Karoline och Sara ser fram emot ännu tätare samarbete med vårdcentralen, som liksom Rehab Kusten drivs av Praktikertjänst.

– De på vårdcentralen är glada för att vi har öppnat. Tidigare fanns det en central enhet för rehab inne i Kungälv, men med oss blir det mycket närmare kommunikation. Vi har samma journalsystem och träffas på lunchrasterna, säger Sara.

Det innebär att personalen på vårdcentralen enkelt kan skicka ett journalmeddelande till Karoline och Sara för att höra om de tror att en viss patient skulle vara hjälpt av arbetsterapi.

Rehab Kusten startade sin verksamhet den 1 september i år. Då infördes Vårdval Rehab i hela Västra Götalandsregionen. Det innebär att alla patienter fritt kan välja bland godkända vårdgivare, även utan remiss. Karoline och Sara har själva varit runt och informerat på sjukhuset i Kungälv, familjecentralen i Ytterby och bland skolsköterskorna om vad vårdvalet innebär.

– En grupp som vi tror att vårdvalet kan ha stor betydelse för är barn som inte har en diagnos som ger rätt till habilitering, men som ändå skulle behöva träffa en arbetsterapeut. Med vårdvalet kan alla komma hit, säger Sara.

Att just barn ligger Karoline och Sara varmt om hjärtat är inte så konstigt. De har båda två närmast jobbat på barn- och ungdomshabiliteringen i Göteborg. Sara var inriktad mot ungdomar med neuropsykiatriska funktionshinder och Karoline

Nyöppnade Rehab Kusten ligger i en tillfällig paviljong, där det inte ryms något fikarum. Därför dricker Sara Hjalmarsson och Karoline Hagardzon ofta kaffe vid Karolines skrivbord.

arbetade främst med små barn mellan två och sex år med samma problematik. De trivdes väldigt bra på sin tidigare arbetsplats, där de ingick i var sitt team, men i takt med att deras jobb blev mer specialiserade började de fundera på nya utmaningar.

– Jag vill ha lite av allt och mår bra av variation, säger Karoline, och får nickande medhåll av Sara.

En nära bekant till Karoline jobbar som psykolog på Vårdcentralen Kusten och visste att Karoline var öppen för ett nytt jobb. Psykologen tipsade sin arbetsgivare och när Karoline fick frågan tvekade

”Cheferna och ledningen har öppnat för vår kreativitet och litar enormt på oss.”

hon inte. Det verkade kul att vara med och starta en helt ny verksamhet. Hon i sin tur tyckte att de skulle tillfråga Sara, som också nappade. Ett val ingen av dem ångrar.

– Cheferna och ledningen har öppnat för vår kreativitet och litar enormt på oss. De säger ”ni vet själva bäst vad ni behöver”, säger Karoline.

Ett annat exempel på arbetsgivarens stöd är när både Karoline och Sara mitt under starten av Rehab Kusten berättade att de ska ha barn – med två

Ungefär 60 procent av Rehab Kustens patienter har något slags handproblematik.

Arbeterapeuterna på Rehab Kusten hjälper patienter som behöver planera sin vardag med smarta hjälpmedel, både analoga och digitala. Sara Hjalmarsson (bilden) och Karoline Hagardzon har själva fått utforma inredningen i sina rum och välja arbetskläder. Det blev bekväma marinblå sportkläder i stället för mer traditionell vårdklädsel.

månaders mellanrum.

– Det var inget problem alls. Chefen sa bara ”då fixar vi vikarier”, säger Karoline.

De båda arbetsterapeuterna tycker att jobbytet har gett nya typer av yrkesmässiga utmaningar.

– På det andra stället låg utmaningen i patientfallen, som ofta var komplexa. Här är det utmaningar på ett annat sätt i och med den stora bredden på målgruppen och att vi är så involverade i helheten. Det ger energi, säger Sara.

Annars är den största skillnaden just möjligheten att påverka den egna verksamheten och att utveckla samarbetet

med vårdcentralen. De patienter som kommer till Rehab Kusten har ofta redan

”Här kan vi träffa patienten direkt, göra bedömningen, förskriva och få stolen levererad på en månad.”

kontakt med vårdcentralen. I vissa fall tar rehabenheten över patienterna, men ibland arbetar enheterna parallellt med

samma person.

– Där har vi god hjälp av vår bakgrund inom teamarbete på rehabiliteringen, säger Sara.

En majoritet av patienterna har handproblem som artros, karpaltunnelsyndrom eller ospecifik smärta. En annan patientgrupp är de som lider av depression eller stresssymptom. Rehab Kusten tar även emot vuxna som har svårt att få ihop vardagen, till exempel på grund av lindrig adhd-problematik samt äldre med minnessvårigheter. Sara och Karoline gör också bostadsanpassningar samt provar ut hjälpmedel. Där har de ett exempel på hur Vårdval Rehab förbättrat för patienterna genom högre tillgänglighet.

– Tidigare har de kanske fått information om att det från första kontakt tar 4–5 månader att få en rullstol. Här kan vi träffa patienten direkt, göra bedömningen, förskriva och få stolen levererad på en månad, säger Karoline.

Just den ökade tillgängligheten är huvudsyftet med Vårdval Rehab, något som Karoline och Sara hoppas få fortsätta vara med och skapa. Både tillgängligheten i sig och de snabba leddiderna ger gladare patienter, något som enligt arbetsterapeuterna på Rehab Kusten hjälper dem i jobbet med fortsatt rehabilitering. ■

Vårdval Rehab Västra Götalandsregionen

Den 1 september 2014 infördes Vårdval Rehab i Västra Götalandsregionen. Patienter får själva välja någon av de rehabenheter som blivit godkända i vårdvalet. Rehabenheterna erbjuder arbetsterapi och fysioterapi/sjukgymnastik, några av dem har även ett tilläggsuppdrag inom neurologi där logoped ingår. Även hjälpmedelsförskrivning ingår i rehabenheternas uppdrag.

Patienter gör sitt vårdval genom att kontakta den enhet man vill gå till och det behövs ingen remiss. Rehabenheterna ska erbjuda kontakt via telefon samma dag som patienten söker och erbjuda tid för bedömning inom sju dagar. Ett besök på rehabenheten kostar 80 kronor och ingår i högkostnadsskyddet.

Källa: Västra Götalandsregionen

Aha-upplevelser och nya frågor

Boken *Den relativa arbetsförmågan* tar upp hur komplex frågan är om vad arbetsförmåga är – och att svaret beror mycket på vem som ska svara på den. Det finns ju ganska många olika aktörer som använder begreppet i sjuk-skrivnings- och rehabiliterings-processen.

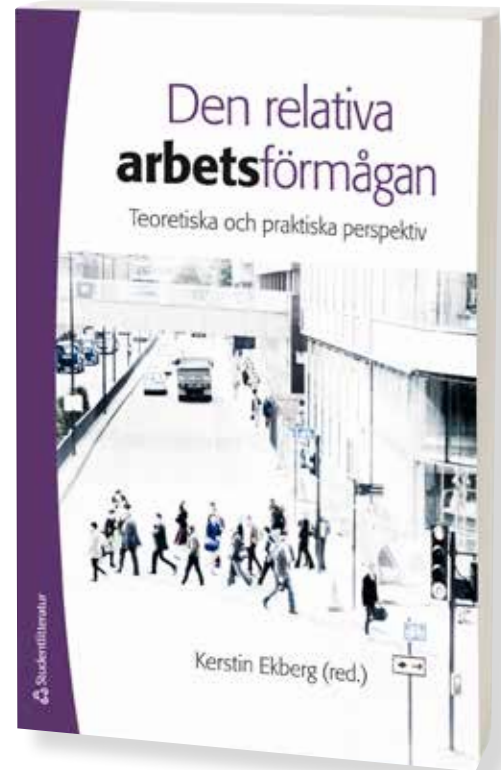
Boken ger en bra grund till begreppet arbetsförmåga, vilket ger en bra grund för läsaren och även för mig som jobbar med att bedöma arbetsförmåga. Det har varit en del aha-upplevelser, men även nya frågor som kommit upp.

I boken presenteras även ett antal bedömningsinstrument för utvärdering och mätning av arbetsförmågan, samt hur man på ett kvalitativt sätt skulle kunna gå

tillväga för att utvärdera arbetsförmågan. Arbets(o)förmåga och arbetslöshet samt arbetsförmåga och anställningsbarhet på arbetsmarknaden tas upp på ett, enligt mig, bra och grundligt sätt. Även att man ser till personer som har en begränsning, att dessa personer har mer att ge på arbetsmarknaden.

Boken tar även upp faktorer som både hindrar och bidrar till att personer kommer tillbaka till arbetslivet. Det gör att jag fått mer konkret kunskap att lägga i min kunskapsryggsäck.

Jag kan med varm hand rekommendera alla som jobbar med någon form av bedömning av arbetsförmåga att läsa boken. Jag tycker att den tar upp frågor

DEN RELATIVA ARBETSFÖRMÅGAN – TEORETISKA OCH PRAKTISKA PERSPEKTIV

Kerstin Ekberg (red.)

Studentlitteratur

som jag själv har funderat kring och besvarar dessa, men jag har även fått nya frågor att arbeta vidare med.

FREDRIK LINNÉ
Leg. arbetsterapeut

Ett stöd vid uppsatsskrivande

● Målet med boken är att ge handfast vägledning inför uppsatsskrivande inom vårdvetenskap. Stor vikt läggs vid hur man lägger upp argumentationen. Det finns även kapitel om planering, disposition och hur man får ut det bästa av handledningen och jobbar tillsammans i grupp.

Ett särskilt kapitel ägnas åt konkreta tips som underlättar skrivandet – allt från stil och språklig klarhet till hur man hanterar bilder, tabeller och figurer.

Konkreta tips som underlättar skrivandet

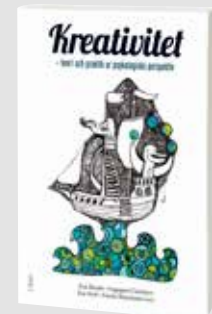
FRÅN ARGUMENTATION TILL UPPSATS – FÖR VÅRDVETENSKAP

Marianne Lindahl,
Carsten Juhl

Gleerups

Utveckla din kreativitet!

● Vad är egentligen kreativitet? I 27 kapitel och över 600 sidor belyser den här boken kreativitet ur många olika perspektiv, med fokus på såväl individ som kontext. Bland annat lyfts frågor som "Vad kännetecknar kreativa personer?", "Vad spelar miljön för roll för kreativiteten?" och "Hur ser receptet på en kreativ organisation ut?" Boken ska även ge konkreta verktyg för hur man kan studera och utveckla människors kreativitet.

KREATIVITET – TEORI OCH PRAKTIK UR PSYKOLOGISKA PERSPEKTIV

Eva Brodin, Ingegerd Carlsson,
Eva Hoff, Farida Rasulzada (Red.)

Liber

Idén som blev eget företag

Arbetsterapeuten **Gullan Ahl** löste ett problem på jobbet och utvecklade ett nytt hjälpmedel. Nu har hon en eget företag vid sidan av sitt ordinarie arbete och funderar på nya idéer.

Text: Lena Fieber Foto: Mikael Ljungström

Gullan Ahl var ny på jobbet vid Kommunrehab i Skövde när hon fick idén till hjälpmedlet *Molly hälskydd*.

– En strokedrabbad man på ett äldreboende hade ett sår på hälen som inte ville läka, trots olika försök under ett och ett halvt år. Såret förhindrade gåträningen och personalen bad mig om hjälp.

Gullan började fundera. I förrådet låg det lite överblivet skumgummi.

– Jag skar till en bit att lägga runt mannens underben för att avlasta hälen. Sen sydde jag ett fodral av ett tyg i sammetsplysch som jag klädde in skumgummibiten i.

Efter tio veckor med hälskyddet var såret borta och Gullan fick pris för sin idé i kommunens förslagstävling. Då började andra äldreboenden höra av sig och ville ha hälskydd.

– Men kommunen hade ingen möjlighet att ta fram fler så jag bad förvaltningsledningen om tillåtelse att få ta över idén och

Har du en idé?

- Ta reda på vilka regler som gäller för idégivare på din arbetsplats. Rättigheter och skyldigheter beträffande arbetstagares uppfinningar finns i både lag och kollektivavtal.
- Läs på i Svenska Uppfinnareföreningens vägledning om hur du

- utvecklar en idé, www.innovationonline.se.
- Kontakta en rådgivare vid en innovationssluss eller Almi i din region för att få idén prövad och hjälp med att gå vidare, www.almi.se.
- Kontakta även SUF:s lokala rådgivare för bollplank, www.uppfinnare.se.

Gullan Ahl utvecklade *Molly hälskydd* vid sidan av jobbet.

– Jag har alltid olika idéer i huvudet, på hjälpmedelsmässorna ser jag till exempel produkter som kan bli bättre.

försöka driva den vidare själv, vilket arbetsgivaren godkände.

Hon kontaktade en rådgivare på Almi, startade enskild firma och drog i gång med hjälp av startbidrag och egna sparpengar. Mest tid gick åt till att hitta ett företag som kunde tillverka och sälja och få till ett samarbetsavtal. "Att sälja lockar mig inte alls." Fem år efter att hon skurit ut skumgummit i förrådet lanserades Molly hälskydd i företaget Care of Swedens sortiment av madrasser, dynor och kuddar. Tack vare ett royaltavtal tickar det nu regelbundet in lite pengar.

– Inget jag blir direkt rik på. Men det är inte det viktigaste, drivkraften var att jag trodde på idén, att den skulle göra nytta.

Visst har hon varit nära att ge upp inför alla juridiska turer. Alla utgifter. Alla "det där kommer inte att gå".

– Men motståndet har nog snarare triggat mig. Det gäller att vara uthållig. Och ödmjuk.

I perioder har hon varit tjänstledig på deltid för studier.

– Mina barn är utflugna, med småbarn hemma hade det nog inte gått.

Hon jobbar fortfarande vid Kommunrehab, är snart klar med sin magisterexamen i geriatrik och grunnar på nya idéer på fritiden.

– Nu håller jag på att utveckla mjukvara för teamkommunikation inom geriatriken, vilket är ämnet för min uppsats. Att se problemen och fundera ut lösningar ger mig den största kicken. ■

Arbetsterapins dag på Örebro universitet

Att uppmärksamma arbetsterapi och visa dess bredd passar bra på Arbetsterapins dag. Den lokala FSASTud-styrelsen i Örebro anordnade därför en paneldiskussion med yrkesverksamma arbetsterapeuter.

Arbetsterapeuterna som satt i panelen arbetar inom handkirurgen, psykiatrisk rehabilitering, Arbetsförmedlingen, distrikt samt vuxenhabilitering. Alla studenter från arbetsterapeutprogrammet på Örebro universitet bjöds in till evenemanget och samtliga terminer var representerade samt ett par lärare.

Paneldiskussionen började med att styrelsen välkomnade alla och förklarade upplägget för eftermiddagen. Därefter fick varje arbetsterapeut presentera sig med namn, verksamhet och vilka arbetsuppgifter de har. Samtliga arbetsterapeuter gav en bra och lättförstådd presentation av sitt yrkesområde utan svåra facktermer. Detta gjorde att studenter från alla termin-

er kunde förstå, då de som är i början av sin utbildning inte ännu kommit i kontakt med alla arbetsterapeutiska begrepp. Sedan fick åhörarna ställa frågor, vilket var uppskattat och det blev flöde i diskussionen. Frågor

”Arbetsterapeuterna delade med sig av erfarenheter och goda råd inför yrkeslivet.”

som diskuterades var bland annat kring arbetsbelastning, yrkets olika utmaningar samt om ytterligare utbildning behövs för vissa arbetsområden.

Arbetsterapeuterna delade med sig av

erfarenheter och goda råd inför yrkeslivet. Efteråt bjöds det på fika och åhörarna kunde mingla med arbetsterapeuterna.

Både deltagare i panelen och åhörarna gav positiv respons som att det var ett bra initiativ och att liknande evenemang borde anordnas i framtiden. Det uppskattades att arbetsterapeuterna var från olika delar av professionen.

Syftet med paneldiskussionen var att uppmärksamma yrkets bredd, då studenterna under utbildningen inte har möjlighet att komma i kontakt med alla olika yrkesområden. Vi i FSASTud Örebro är nöjda med dagen och vill avsluta med att tacka samtliga deltagare.

FSASTUDS STYRELSE I ÖREBRO

Arbetsterapeuter i paneldiskussionen, från vänster på bilden: Christina Carlsson, Therese Danielsson, Sofie Bergström, Catrine Alexandersson och Britt-Marie Hallberg.

fakta om 3 anställningsintervjun

Före

- Informera dig om arbetsplatsen.
- Ta reda på hur intervjun kommer att gå till, till exempel hur många och vilka som kommer att delta.
- Kolla upp lönenivån genom att kontakta FSA lokalt och använd statistiken i Saco Lönesök.
- Fråga arbetsgivaren om det är något särskilt du ska ha med dig.
- Formulera frågor som du vill ha svar på.
- Fundera på vad du vill ha sagt och vilka frågor du kan förväntas få.

Under

- Ge ett bra första intryck: kom i tid, ge ett fast handslag och ha ögonkontakt.
- Se intervjun som en ömsesidig möjlighet att se om tjänsten och arbetsplatsen är något för dig.
- Lyssna aktivt och ställ följdfrågor.
- Vänta med löneanspråk tills arbetsgivaren tar upp frågan.
- Ta reda på hur arbetsgivaren kommer att gå vidare med rekryteringen.

Efter

- Utvärdera, oavsett om du fick jobbet eller inte. Är det något du ska tänka på vid kommande intervjuer?
- Om besked om tjänsten dröjer - kontakta gärna arbetsgivaren.
- Fundera själv och, om du vill, hör med arbetsgivaren varför de valde/inte valde dig.
- Om du inte fick tjänsten, men fortfarande är intresserad av att jobba hos arbetsgivaren, meddela detta. De kanske snart behöver anställa fler medarbetare.

Ett utmanande samtal

Anställningsintervjun är nyckeln till ditt nya jobb. FSAs ombudsman Sanna Feldell ger tips och råd.

Text: Katja Alexanderson Illustration: Helena Lunding Hultqvist

Nytt jobb. Vägen dit består av många steg, men det kanske mest utmanande är anställningsintervjun. Hur gör man för att få det där drömjobbet, och är det något speciellt man ska tänka på? Precis som inför alla viktiga möten gäller det att förbereda sig.

– Ett första steg är att ta reda på fakta om arbetsplatsen, till exempel via anställda, den fackliga representanten och webben. Och kolla av löneläget med FSA lokalt! säger Sanna Feldell.

Intervjun är inte bara ett tillfälle för arbetsgivaren att lära känna dig – du ska också skaffa dig en bild av arbetsplatsen och ditt framtida jobb.

– Formulera gärna frågor som du vill ha svar på, till exempel om dina närmaste kollegers arbetsuppgifter, utvecklings- och utbildningsmöjligheter, arbetsförhållanden, eventuellt introduktionsprogram, planerade organisationsförändringar och så vidare.

Sen gäller det förstås att göra ett gott första intryck och visa upp sin kompetens.

– Återberätta inte cv:t utan försök att konkretisera dina erfarenheter, tidigare arbetsuppgifter och vad du har lärt dig av dem. Försök se till att det blir en dialog.

Efter intervjun är det bra att utvärdera, oavsett om du fick jobbet eller inte.

– Tänk igenom vad som gick bra och mindre bra. Är det något du kan göra annorlunda nästa gång? ■

Vilken lön?

Kontakta FSA lokalt, eller FSAs medlemsjour, för att kolla löneläget och använd dig av Saco Lönesök som du hittar via *Min Sida* på fsa.se.

När Ann Ekström håller i anställningsintervjuer brukar hon utgå från en checklista som SLSO (Stockholms Läns Sjukvårdsområde) har tagit fram.

Ann förespråkar öppenhet

Var öppen med vem du är och var förberedd. Det är två råd inför jobbintervjun från verksamhetschefen

Ann Ekström. Text & foto: Katja Alexanderson

Ann Ekström är nytitillträdd verksamhetschef för Södertälje Rehab, men har många års chefserfarenhet i bagaget och är van vid att hålla i anställningsintervjuer.

Inför en intervju brukar hon alltid skicka ett välkomstmejl med praktiska detaljer, till exempel vilken tid som gäller och vilka personer man kommer att träffa. Hon tycker det är positivt när sökande ställer frågor inför intervjuer.

– Jag tycker att det är bra att visa intresse, den personen

kommer man ihåg.

När det sedan är tid för själva intervjun brukar Ann Ekström utgå från en checklista som SLSO (Stockholms Läns Sjukvårdsområde) har tagit fram. Först berättar hon om verksamheten och lämnar öppet för frågor, därefter är det dags för den mer personliga delen av samtalet.

– De får berätta om sitt senaste arbete, vad de är bra på, vilken roll de tar i arbetsgruppen, om de har upplevt några dilemman, hur de anser

att en bra chef ska vara och så vidare.

Hon tycker att det är bra att fundera igenom den typen av frågeställningar inför en intervju och tipsar om att det är lätt att hitta exempel på frågor på nätet.

Ann Ekström trycker på att det är viktigt att försöka vara så öppen och ärlig som möjligt med vem man är och hur man

”Jag tycker att det är bra att visa intresse, den personen kommer man ihåg.”

är som person. Exempelvis uppskattade hon när en sökande som hon omedelbart märkte var väldigt blyg själv sa det, och berättade att det var något hen jobbade med. Hon brukar också fråga hur den sökande ser på sitt medarbetarskap.

– Men en ung nyutbildad person har kanske svårt att veta vad jag menar med det, så där får man känna in personen.

För personligheten är viktig för att den nya medarbetaren ska passa in. Och eftersom det inte bara är med henne det ska stämma intervjuar Ann Ekström aldrig ensam, utan har till exempel med sig någon ur lednings- eller arbetsgruppen. För tjänster där det handlar om nära teamarbete är det inte ovanligt med en andra intervju där man får träffa sina framtida kolleger.

En sak hon däremot vanligtvis inte frågar efter är personens svagheter. I stället brukar hon fråga: Hur tror du att dina arbetskamrater skulle beskriva dig?

Till sist, det kanske viktigaste rådet:

– Titta i ögonen. Skapa kontakt. ■

Vilket är ditt bästa tips inför en anställningsintervju?

Anne-Marie Johansson, Falköping

– Var dig själv, och var nyfiken och påläst så att du kan ställa frågor. Bre inte på för mycket. Och visa att du tycker att det är viktigt att vidareutbilda dig inom yrket och bidra till att utveckla verksamheten.

Johan Steinfeldt, Hässleholm

– Tänk igenom vad du vill göra och hur du vill utvecklas på arbetsplatsen.

Adina Cederblad, Stockholm

– Gör en portfolio där du samlar kursbevis, examensarbetet, uppsatser och andra viktiga papper. Då får du koll på din egen kompetens och vad du gjort, så att du kan trycka på dina styrkor under intervjun.

Inspirerande studenthelg

På FSASTUDS årliga inspirationshelg, 18–19 oktober i Nacka, deltog 26-åriga **Christina Sohlberg** som läser termin 4 i Örebro. Efter en helg full av aktiviteter, information och föreläsningar fick Christina tre snabba frågor om helgen.

Varför bestämde du dig att delta på inspirationshelgen?

– Det kändes så spännande. Jag ville gärna vara med och träffa andra studenter inom FSASTUD och lära mig mer från yrkesverksamma arbetsterapeuter om mitt blivande yrke.

Vad har varit det bästa med helgen?

– Att få träffa yrkesverksamma. Jag har fått tips av dem och fått en bredare syn på mitt framtida yrke, det finns så många vägar att gå. Jag har fått massor med inspiration och det har öppnat nya möjligheter för mig i framtiden.

Vad tar du med dig från helgen?

– Jag är redan aktiv i den lokala styrelsen i FSASTUD Örebro och detta var en rolig helg med mycket information som jag tar med mig vidare i den lokala styrelsen. Jag kommer ta med mig alla nya vägar jag har lärt mig om hur jag kan använda mina arbetsterapeutiska kunskaper i framtiden, var jag kan arbeta och att man kan lyckas med det man vill, bara man vill det. Jag vill hitta min helt egna styrka i professionen och se vad jag som arbetsterapeut faktiskt kan erbjuda klienter. Jag har verkligen fått inspiration till mitt framtida yrke!

MALIN BOSTRÖM

Dags att nominera inför fullmäktige!

Valberedningen arbetar nu med att förbereda ett förslag till val av personer till FSAs förbundsstyrelse, etikråd och specialistråd, som ska läggas fram för fullmäktige i november 2015. Alla kretsar och enskilda medlemmar har möjlighet att nominera ledamöter och valberedningen önskar nu få in förslag på lämpliga kandidater, för att få ett så brett underlag som möjligt för det fortsatta arbetet.

Valberedningens uppdrag är att lägga fram ett förslag med bred sammansättning. Vi eftersträvar mångfald när det gäller kompetens och erfarenhet, både facklig och professionell, samt från olika verksamhetsområden. Men också geografisk spridning, etnicitet och könsfördelning. Innan du föreslår någon bör du förankra att personen är intresserad och kan tänka sig att ta ett uppdrag. Vill man veta mer om vad uppdraget innebär kan man kontakta valberedningen, se fsa.se/nominera.

FSASTUDS årsmöte

Den 5 december är det dags för FSASTUDS årsmöte på kansliet i Nacka. På årsmötet beslutar utsedda delegater om vad FSASTUDS centrala styrelse ska arbeta med år 2015, och vilka som ska göra det. Varje ort får skicka fyra delegater, med undantag för Örebro som skickar fem, på grund av ett större medlemsantal. Utöver dessa delegater, vars resa bekostas av FSA, har alla studentmedlemmar närvarorätt och yttranderätt på årsmötet.

Årsmötet, som äger rum kl. 11.00–16.30, avslutas med en spännande gästföreläsning: *Man dör inte av stress. Man slutar bara att leva*, av Selene Cortes från Hjärnkoll, som är en kampanj om psykisk ohälsa. Selene kommer att berätta om sitt liv och sina erfarenheter av att drabbas av utmattningsdepression. Vill du veta mer? Besök fsa.se/fsastud.

Gå på DOA-kurs!

FSA har platser kvar på kursen *DOA – Dialog om arbetsförmåga* den 4 december 2014. Instrumentet är ett stöd för klient och arbetsterapeut i utredning av klientens arbetsförmåga och arbetsrehabilitering. Arbetar du med rehabilitering riktad mot arbete eller arbetsliknande aktiviteter är det här en kurs för dig. Kursledare är Irene Linddahl, en av utvecklarna till instrumentet. Anmäl dig via kurser@fsa.se.

ILLUSTRATION: COLOURBOX

Arbetsterapins dag

Den 16 oktober var det dags för årets upplaga av Arbetsterapins dag att gå av stapeln. Årets tema var "Vi får vardagen att funka!" I samband med dagen lanserades också filmen om arbetsterapi, som du hittar på fsa.se, om du har missat den.

Dagen uppmärksammades på olika sätt runt om i landet med allt från föreläsningar (nedan kan du läsa om kretsarna i Västra Götalands inspirationsdag), hjälpmedelsprovning, skolbesök till inslag i lokala tv-nyheter och broschyrutdelande till allmänhet och politiker.

FSA vill passa på att tacka alla er, yrkesverksamma och studenter, som spred kunskap om arbetsterapi och arbetsterapeuters kompetens till allmänhet, politiker och andra beslutsfattare den här dagen!

Knappar som bars av 100-tals arbetsterapeuter under dagen.

Västra Götalands aktivitet

Arbetsterapins dag firades i år igen med en inspirations- och kvalitetsdag i samarrangemang av de fyra kretsarna i Västra Götaland. Det var en välbesökt dag med över 160 deltagare, där medlemmar hade möjlighet att ta del av bland annat en föreläsning av leg. arbetsterapeut Monica Bertilsson som tog sin medicine doktorsexamen förra året med avhandlingen *Work capacity and mental health - the phenomena and their importance in return to work*. Ett mycket intressant och aktuellt ämne i dagens samhälle. Väl värt att tänka på är att man vid en arbetsåtergång kanske kan klara själva arbetsuppgifterna, men det finns även andra situationer, som exempelvis luncher och kafferaster, där man förväntas vara med, men där förmågan att delta många gånger sviktar och man lätt hamnar utanför. Ett annat scenario är att man kanske klarar av sina arbetsuppgifter, men är handlingsförlamad utanför arbetet. Kapaciteten räcker inte till både arbete och fritid.

Kristin Lork, leg. arbetsterapeut som arbetar inom Närhälsan, höll i en workshop på eftermiddagen där åhörarna fick delge varandra erfarenheter kring vad en arbetsterapeut kan tillföra i mötet med personer med psykisk ohälsa.

Dagen avslutades med möjlighet för deltagarna att ställa frågor och mingla med representanter från kretsstyrelserna i Västra Götaland.

GUNILLA REHN
Lokal ordförande, Västra Götaland

Ska du rekrytera en arbets-terapeut?

– annonsera här i Arbetsterapeuten!

När du annonserar en platsannons i Arbetsterapeuten lägger vi även, efter utgivning av tidningen, kostnadsfritt upp annonsen på vårt jobbtorg på fsa.se samt på vår Facebooksida som har cirka 1 700 följare.

För mer information och bokning, kontakta Tina Danielsson på tina.danielsson@fsa.se eller 08-466 24 49.

Välkommen med din annons!

**Annonsera
hos oss
och nå över
10 000 arbets-
terapeuter**

KALENDARIUM

Du hittar mer information och anmäler dig på fsa.se/kalendarium. Anmälan är bindande och principen först till kvarn gäller. Har du frågor, kontakta kursadministratör Elin Westerberg på kurser@fsa.se.

2014

- 4 dec** **Dialog om arbetsförmåga – DOA**, Stockholm
För anmälan, kontakta kurser@fsa.se
- 5 dec** **Chefsfredag**, Umeå
Sista anmälningdag: 21 november
- 8 dec** **Nätverksträff, Nationella vårdprogrammet för Cancerrehabilitering och Nationella riktlinjer för Palliativ vård**, Stockholm
För anmälan, kontakta kurser@fsa.se
- 9 dec** **Uppstart av nätverk för arbetsterapeuter som arbetar med kronisk obstruktiv lungsjukdom**, Stockholm
För anmälan, kontakta kurser@fsa.se

2015

- 19–20 jan** **Mini-AHA, Mini Assisting Hand Assessment**, Stockholm
Sista anmälningdag: 5 januari
- 21–22 jan** **MVT2015 – Mötesplats välfärdsteknologi och e-hälsa**, Kistamässan, Stockholm
- 25 feb** **KaTid**, Stockholm
Sista anmälningdag: 10 februari
- Fler aktiviteter för våren 2015 fylls på löpande på fsa.se/kalendarium.

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

I denna tidning hittar du det preliminära programmet, som även finns på www.arbeterapiforum.se tillsammans med abstracts och anmälningsskyltar

inspiration utveckling
ARBETSTERA FORUM
Göteborg 15–16 april 2015

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

Hälsa och aktivitet i vardagen

— ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv

Red. Ulla Kroksmark.

Nyhet i förlaget!

Denna boks innehåll speglar både exempel från den forskning som bedrivs av arbetsterapeuter och hur arbetsterapeuter arbetar med levnadsvanor i praxis.

Syftet med boken är att ge kunskap om och underlag för diskussioner om hur arbetsterapeuten kan främja hälsa ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv.

Boken riktar sig huvudsakligen till studerande samt yrkesverksamma arbetsterapeuter, främst inom psykiatri, primärvård och kommun.

Medlemspris: 190 kr
FSastud-pris: 152 kr
inkl. moms och porto
+ tillhörande affisch.

Beställ på fsa.se/forlag

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

Bedömning av delaktighet i aktivitet (OCAIRS-S)

— ny version i FSAs förlag

OCAIRS-S, svensk översättning och bearbetning av *Occupational Circumstance Assessment Interview and Rating Scale*.

Översatt/bearbetad av: Lena Haglund, docent i arbetsterapi.

OCAIRS-S är ett semistrukturerat instrument med MOHO som teoretisk grund. Det ger arbetsterapeuten stöd i att systematiskt samla, rapportera och analysera information om en persons aktivitetssituation och delaktighet i det dagliga livet.

Denna nya version har främst genomgått layoutmässiga ändringar och tidigare svenska förkortning "BDA" har ersatts med "OCAIRS-S".

Medlemspris: 275 kr

FSAstud-pris: 220 kr

inkl. moms och porto

Beställ på fsa.se/forlag

Vill du annonsera här?

Produktannonser

Lars-Göran Fransson

larsgoran.fransson@swipnet.se

08 640 12 20

Övriga annonser

Tina Danielsson

tina.danielsson@fsa.se

08 466 24 49

Annonnsformat och priser

www.fsa.se/annonsera

nästa
NUMMER
kommer den
18 december

LIVSPRAKTIKEN

ACT för arbetsterapeuter & sg/fysioterapeuter

6 dagars utbildning som ger dig verktyg så att du kan nå patienten på riktigt och främja långsiktigt bestående beteendeförändringar.

Utbildare: Cecilia Olsson, leg sjukgymnast & beteendevetare samt Jonas Ramnerö, leg psykolog, leg psykoterapeut & fil dr

11.600:- exkl moms, Stockholm, 25 mars-22 maj 2015

För anmälan & info: info@livspraktiken.se
eller www.livspraktiken.se

AKUTLÄGE: VI ÄR PÅ PLATS

EBOLA-IRAK-SYDSUDAN-GAZA-CAR-SYRIEN

DIN HJÄLP BEHÖVS!

FOTO: CAROLINE VAN NESPEEN

Just nu pågår flera stora humanitära kriser i världen. Men du kan hjälpa. Vi är på plats. Tack vare gåvor från personer som du, räddar vi liv. Med din hjälp kommer fler att överleva.

Sms:a **Akuteläge 100** till **72970** för att skänka **100 kr** eller sätt in din gåva på **PG: 90 06 03-2**.

Märk gåvan "AKUTFONDEN".

*Underbart att
det finns så bra
hjälpmedel!*

BRITT-MARIE 63 ÅR

Svan Lift. Ett värdefullt stöd!

Svan Lift är ett värdefullt stöd för de som har svårt att resa sig från toaletten av egen styrka. Ett stöd som hjälper hela vägen vid förflyttning till och från toaletten, oavsett om det är från ett stående läge eller till en rullstol.

 SVANCARE®

svancare.se